2525 A MINISTERIE VAN OORLOG

AANWIJZINGEN OMTRENT VORMEN EN BRIEFWISSELING

DEEL A

VORMEN

V-CIE.NL

2e DRUK

Vastgesteld bij aanschrijving van de Minister van Oorlog, d.d. 13 October 1947, Chef van de Generale Staf, Sectie G 5, nr RV 5700

2525 A

MINISTERIE VAN OORLOG

AANWIJZINGEN OMTRENT VORMEN EN BRIEFWISSELING

DEEL A

VORMEN

V-SIE.NL

2e DRUK

De gegevens en inlichtingen uit dit boekwerk mogen niet aan de pers of aan onbevoegden worden verstrekt

Vastgesteld bij aanschrijving van de Minister van Oorlog d.d. 13 October 1947, Chef van de Generale Staf, Sectie G 5, nr RV 5700

MINISTERIE VAN OORLOG

CHEF VAN DE GENERALE STAF

Sectie G 5, Bureau 1

No. 2525

's GRAVENHAGE, 29 Mei 1947

Het lijdt geen twijfel, dat de behoefte aan een boekwerk, dat de vormen en briefwisseling behandelt waaraan een officier zich heeft te houden, geenszins geringer is dan vóór 1940 het geval was. De maatschappelijke verhoudingen in de hedendaagse samenleving vertonen onmiskenbare verschillen met die van vóór de tweede wereldoorlog, en sommige vormen, die voorheen aan de normale eisen van wellevendheid voldeden, gelden thans algemeen als overdreven, terwijl andere, die tegenwoordig volkomen aanvaardbaar zijn, vroeger afkeuring verdienden.

Het boekwerk, dat oorspronkelijk in 1905 was samengesteld en dat resp. in 1908, 1918, 1925 en 1937 naar de behoefte van het ogenblik was aangevuld, heeft dan ook thans een zeer ingrijpende wijziging ondergaan, waarbij de meer moderne opvattingen en gebruiken tezamen met het merendeel der vooroorlogse regels van wellevendheid zijn verwerkt tot een volkomen gaaf complex van normen.

Overtuigd, dat het aanzien van de Koninklijke Landmacht in hoge mate wordt gediend, doordat het optreden van de officieren ook buiten de dienst te allen tijde voldoet aan een maatstaf, die de toets ener strenge critiek kan doorstaan, is het mijn uitdrukkelijke wens, dat aan dit boekwerk op alle inrichtingen voor de opleiding van officieren de volle aandacht wordt besteed.

De jonge officieren en toekomstige officieren zullen er een betrouwbare, en voor menigeen onmisbare gids in vinden voor het bepalen van de juiste gedragslijn in tal van gevallen, die zich in het maatschappelijk verkeer kunnen voordoen.

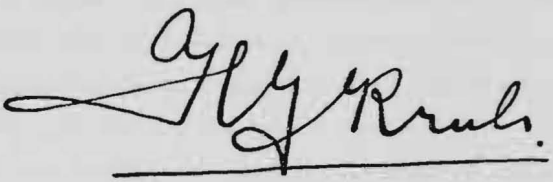
Maar daarnaast zullen stellig ook vele ouderen het boekwerk bij

V-CIMAT

herhaling, met name wat deel B (Briefwisseling) betreft, raadplegen en daarin de beantwoording vinden van zeer vele vragen, die zich met betrekking tot officiële briefwisseling, titulatuur, decoraties, enz. kunnen voordoen.

DE CHEF VAN DE GENERALE STAF

De Generaal,

Mr. H. J. KRULS.

Y-CIE.NL

VOORBERICHT.

Het doel van dit boekwerk is om aan jonge of aanstaande officieren een leidraad te verschaffen voor het bepalen van hun houding en gedrag, zowel in als buiten de dienst. Het is een vrije bewerking van boekwerk 680, „Aanwijzingen omtrent Vormen en Briefwisseling", van 1937.

Het is niet de bedoeling om het aan de leerlingen der scholen voor officiersopleiding uit te reiken en het dan daarbij te laten. Het dient in enige daarvoor uit te trekken lesuren met de leerlingen te worden behandeld, niet alleen om hen kennis te doen nemen van de inhoud, maar ook, en voornamelijk, om hen van de noodzakelijkheid te doordringen de daarin gegeven richtlijnen consequent in practijk te brengen.

Voorts bevat het een aantal gegevens betreffende titulatuur en briefwisseling[1]). Het is allerminst de bedoeling deze volledig uit het hoofd te laten leren. Zij kunnen echter in voorkomende gevallen worden geraadpleegd, en zullen niet alleen aan de jongeren maar ongetwijfeld evenzeer aan oudere officieren meermalen nuttige diensten kunnen bewijzen.

[1]) Deze zijn opgenomen in deel B.

KNIL.nl

DEEL A. - VORMEN

BEKNOPT OVERZICHT VAN DE INHOUD.

		Blz.
I.	BESCHOUWING	9
II.	TENUE, UITERLIJK VOORKOMEN, HOUDING	14
	Algemeen	14
	Kleding	14
	De juiste tenue	16
	Verzorging van het lichaam	16
	Houding	17
III.	VORMEN BUITEN	19
	Groeten	19
	Groeten van officieren	20
	1. van gelijke rang	20
	2. geleider van een troep	21
	3. in gezelschap van een dame	21
	4. in gezelschap van een burger	21
	5. in sociëteit, restaurant, enz.	21
	6. in burgerkleding	22
	7. bestuurders van motorvoertuigen	22
	8. te paard	23
	9. in burgerkleding van de bok rijden	23
	Op de weg	23
	In trein, tram of auto	24
IV.	VOORSTELLEN	25
	Algemeen	26
	Op de sociëteit	29
	Bij de dans	30
	Buitenland	30
V.	NAAMKAARTJES	31
	Algemeen	31
	Uiterlijk	31
	Gebruik	32
	Buitenland	33

V-OIT.NL

VI. BEZOEKEN 34
Officiële bezoeken 34
Particuliere bezoeken 35
Tenue en gedrag 35

VII. CONVERSATIE 39
Talen 42

VIII. ROKEN 44

IX. MAALTIJDEN 46
Algemeen 46
Alle maaltijden 46
Diners 49
1. beantwoorden van de uitnodiging 49
2. tenue 50
3. aankomst en binnentreden 50
4. aan tafel 50
5. na tafel 53
Dejeuners 54
Korpsmaaltijden 54
Rijsttafel 55
Toespraken 56
Koninklijke uitnodigingen 58
Buitenland 58

X. DANSEN 59

XI. VERLOVING, HUWELIJK, GEBOORTE 63

XII. DE MESS 66

XIII. HAZARDSPELEN 72

XIV. SCHULDEN 74

XV. TOEGEVOEGD AAN EEN AUTORITEIT 76
Bij de aankomst 77
Tijdens het verblijf 77
Bij het vertrek 78

XVI. AAN BOORD VAN SCHEPEN 79
Oorlogsschepen 79
Mailboten 79
Bij aankomst 82

XVII. SLOTWOORD 84

Y-CIE.NL

I. BESCHOUWING.

LK leger bevat als voornaamste groep van meerderen: de officieren. Het is dan ook noodzakelijk, dat iedere jonge officier zich nauwkeurig rekenschap geeft van de eisen, die de positie van „meerdere" met zich meebrengt.

De jonge officier kan zich natuurlijk in de eerste plaats als meerdere doen gelden door de *rang*, die hij bekleedt: hij draagt de officiersster. In de tweede plaats staat zijn *ontwikkeling*, dank zij het door hem genoten onderwijs, in het algemeen op een hoger plan dan die van zijn ondergeschikten. Nemen wij aan, dat hij daarenboven over de nodige gaven beschikt om *leiding te geven*, dan zijn daarmede drie voorwaarden vervuld om zich als meerdere te doen gelden.

Wanneer het evenwel bij deze drie blijft, zal de jonge luitenant al spoedig ervaren, dat hij in prestige tegenover oudere, geroutineerde onderofficieren te kort schiet; hij is te weinig hun „meerdere".

Er is echter nog een vierde voorwaarde, die op zichzelf even zwaar weegt als de andere drie tezamen: de officier moet worden gekenmerkt door een hoge innerlijke en uiterlijke *beschaving*. Zijn optreden moet steeds zo zijn, dat men in hem, onverschillig of hij zich in uniform of in burger vertoont, terstond de man van beschaving herkent.

Slechts bij zulk optreden zullen zowel de onderofficieren als de soldaten onvoorwaardelijk hun meerdere in hem zien; hij zal dan een overwicht op hen hebben, dat onaantastbaar is.

Daar komt bij, dat de loopbaan van officier in vele gevallen voert tot ontmoetingen met aanzienlijke of hooggeplaatste personen en tot representatieve functies, zowel in Nederland als in het buitenland. Terwille van zijn eigen prestige, maar ook en vooral ter wille van het aanzien van de uniform, die hij draagt, en van het land dat hij vertegenwoordigt, zal hij er in al die gevallen voor hebben te zorgen, dat zijn optreden nimmer aanleiding kan geven tot misprijzend commentaar.

Het is daarom voor iedere officier een eerste vereiste zich, geheel *natuurlijk en ongedwongen*, te gedragen op een wijze, die aan een hoge maatstaf van beschaving voldoet. Een ieder, die deze natuurlijke ongedwongenheid mist, valt onmiddellijk op, omdat hij zich kennelijk

Polem

moet inspannen om beleefd en welgemanierd te „doen". Het gaat evenwel niet om dit „doen" maar om *„beleefd en welgemanierd zijn"*. En dit laatste kan uitsluitend worden bereikt, wanneer men er een gewoonte van maakt zich *altijd*, ook in de intieme kring, aan die hoge maatstaf te houden. Wie die gewoonte aanneemt en zich meer en meer vertrouwd maakt met een beschaafde manier van doen èn van spreken, zonder daarbij in overmatig sierlijke gebaren en zinswendingen te vervallen, zal er ongetwijfeld in slagen zich de vereiste natuurlijke ongedwongenheid eigen te maken.

Ieder mens is onwillekeurig geneigd om in zijn eigen optreden en manieren de meest gepaste vorm van beschaving te zien. Ontmoet hij iemand, die er afwijkende vormen op na houdt, dan beschouwt hij die veelal als burgerlijk of, erger nog, ongemanierd, dan wel als overdreven of gemaniëreerd.

En inderdaad, er zijn verschillende beschavingsnormen. In de burgermaatschappij levert dit uiteraard weinig of geen bezwaar op. Maar voor officieren ligt het geval anders.

De hechte eenheid, die het kenmerk is van een goed leger, vindt naar buiten o.m. uitdrukking in de uniforme kleding. Niet alleen echter moet de kleding uniform zijn, maar ook het optreden naar buiten van alle officieren moet voldoen aan een bepaalde, voor hen allen geldende minimale beschavingsnorm.

Het is nodig, dit goed in het oog te houden, omdat een officier, door het dragen van de uniform, altijd meer de aandacht trekt dan een burger en omdat de wijze, waarop hij zich gedraagt, door de burgerij steeds aan een *hoge* maatstaf van beschaving wordt getoetst. De omgangsvormen, die van een officier worden *verwacht*, komen dan ook overeen met de vormen, die in de *meest beschaafde kringen* uit de burgerij gangbaar zijn. De mogelijkheid, dat dit niet dezelfde kringen zullen zijn als waartoe de particuliere kennissen of vrienden van de officier behoren, is in sommige gevallen misschien niet geheel uitgesloten.

Het ligt dan ook voor de hand, dat over het begrip „minimaal" de meningen uiteen kunnen lopen, en het is daarom noodzakelijk om duidelijk aan te geven, wat hieronder moet worden verstaan. Dit wordt in de volgende hoofdstukken behandeld. De norm, die daarin wordt gesteld, moet niet worden opgevat als een soort „gemiddelde" van de normen, die tegenwoordig gangbaar zijn, maar als een na zorgvuldige overweging vastgesteld richtsnoer voor gedrag in en buiten dienst, waaraan elke officier zich heeft te houden, wil hij niet het gevaar lopen zichzelf — en daarmede tevens de officiersstand — te declasseren.

Misschien zal iemand in dit boekwerk aanwijzingen aantreffen, die

hem „overdreven" toeschijnen. Hij bedenke evenwel, dat hij ongetwijfeld wel eens met personen in aanraking zal zijn gekomen, wier optreden en omgang hem door hun bijzonder aangename vorm zijn opgevallen en in wie hij, in dit opzicht, zijn meerderen moest erkennen. De enig logische gevolgtrekking zal dan zijn. dat er dus een hogere, maar *geenszins* overdreven trap van omgangsvormen bestaat dan die, waarmede hij zelf het meest vertrouwd is. En aangezien een officierskorps, dat zich respecteert, niet met een middelmatige beschavingsnorm genoegen kan nemen, is het voor iedereen duidelijk, dat de hierboven bedoelde norm aanzienlijk boven de middelmaat, moet liggen maar nochtans voor officieren als minimum is te beschouwen.

Omgangsvormen dienen allerminst om de omgang moeilijker, maar daarentegen juist om deze gemakkelijker en aangenamer te maken. Want goede omgangsvormen zijn feitelijk niets anders dan de uiting van werkelijke wellevendheid, d.w.z. van een levenshouding, waarbij men er voortdurend op uit is *om anderen zo min mogelijk te hinderen,* noch door gedrag, noch door woorden. Zeker, ieder heeft het recht om, binnen de grenzen door de Overheid gesteld, te doen en te zeggen wat hij wil. Maar een juist begrip van wellevendheid geeft aan dit recht toch nog een engere beperking: er mag uitsluitend een gepast, nimmer een ongepast gebruik van worden gemaakt. En dit laatste doet zich telkens voor, wanneer men onvoldoende acht slaat op het recht van een ander, om niet, of zo min mogelijk, te worden gehinderd. Daarom is *bescheidenheid* een allereerste vereiste, verder *tact* en ten slotte *vriendelijkheid*. Geen van deze drie eigenschappen doet ook maar in 't minst afbreuk aan een juist besef van eigenwaarde.

Er is maar één maatstaf om het juiste midden te houden: zie Uzelf, zoals een ander U ziet. Sommige volken, met name de Schotten, verstaan deze kunst uitnemend, andere daarentegen zijn hier nog niet aan toe.

Sommigen geven gaarne, en dan nog wel het liefst met een zekere bravoure, te kennen, dat zij goede omgangsvormen maar „larie" vinden, allemaal gehuichel, enkel camouflage van onze oprechte gevoelens. Zij zijn eigenlijk niets anders dan grote luiaards, zich terdege ervan bewust dat zij in manieren bij de meesten ten achter staan, maar eenvoudig te lui en te slap om zich goede gewoonten eigen te maken. Wel verre van „larie", liever gezegd ouderwets en overbodig, te zijn, hebben goede omgangsvormen er altijd in hoge mate toe bijgedragen om onnodige wrevel, wrijving en misverstand te voorkomen. En zelfs menigeen, die, zonder opzet, op de een of andere wijze was te kort geschoten, heeft, door volkomen correct en met tact op te

treden, de bij anderen aanvankelijk gerezen ontstemming geheel kunnen doen verdwijnen.

Vermijd alles, wat „te veel" is, zoals: te luid spreken, te veel aan het woord zijn, te beweeglijk zijn, kortom zichzelf te veel op de voorgrond plaatsen. En verlies nimmer uit het oog, dat elk optreden, hoe vormelijk en correct ook, de nodige wellevendheid mist, wanneer een passende mate van vriendelijkheid er aan ontbreekt.

Afgezien daarvan wordt ook het eigenbelang door vriendelijkheid gediend; wie zelf geen vriendelijkheid toont, zal deze ook niet van anderen mogen verwachten. Toch zijn er nog altijd lieden, die zich, volkomen onnodig, een onvriendelijke houding veroorloven. Hun optreden is dikwijls het gevolg van een zekere behoefte om toch vooral „flink", „onafhankelijk" te doen; maar als dat door onvriendelijkheid moet worden gedemonstreerd, is al dat „flinke" en „onafhankelijke" meestal niets anders dan een kinderlijke poging om gebrek aan zelfvertrouwen te camoufleren.

Behalve deze onafhankelijken en luiaards zijn er natuurlijk nog de werkelijk onwetenden, die hun onwetendheid trachten te verschuilen achter een voorgewende minachting voor goede omgangsvormen.

Zeker, men kan gedienstigheid ook overdrijven...

Tegenover deze drie groepen zouden wij kunnen stellen de categorie van hen, die hun gebrek aan beschaving trachten te verbergen achter een met pijnlijke nauwgezetheid naleven van gewoonten en gebruiken of een overdreven gedienstigheid; beide zijn hinderlijk en bovendien dikwijls lachwekkend. Wie van anderen wil leren, make daarom zorgvuldig onderscheid tussen schijn en wezen.

De omgangsvormen wisselen met de tijden, of met de mode, en die bij het ene volk als juist worden gehuldigd, worden soms bij een ander veroordeeld. Zij zijn dan ook ten slotte maar uiterlijkheden en het al of niet inbreuk maken op deze uiterlijkheden mag nooit worden beschouwd als het enige criterium voor de beoordeling van iemands persoon; velen immers gaan nog te veel op in zulke uiterlijkheden, zonder het minste besef te hebben van wat werkelijke beleefdheid, kiesheid, fijn gevoel, in één woord: beschaving is.

Want hoog boven uiterlijke vormen, gebruiken en gewoontetjes

VCIF.NL

staat waarachtige beschaving, die zich altijd, onmiskenbaar uit door, met zuiver en fijn gevoel, denkbeelden van anderen te waarderen en door het gevoel van eigenwaarde, dat men aan zich zelf verschuldigd is, tot de juiste verhoudingen terug te brengen.

Vormen zijn te veel afhankelijk van persoonlijke inzichten, onderlinge verhouding, leeftijd en plaatselijke gebruiken, dan dat het mogelijk zou zijn voor alle voorkomende gevallen bindende voorschriften te geven. Wie echter deze beschouwing heeft begrepen, zal in de volgende bladzijden wellicht nog iets vinden, waarmede hij zijn voordeel kan doen. Zij, die menen de wijsheid al in pacht te hebben of die goede omgangsvormen maar overbodig vinden, zullen er niets uit leren; zij worden misschien nog eens door schade en schande wijs..... of nooit!

Y-CIE.NL

II. TENUE, UITERLIJK VOORKOMEN, HOUDING.

ALGEMEEN.

HOEWEL niet gezegd kan worden, dat het *altijd* de kleren zijn, die de man maken, toch valt het niet te loochenen, dat goed gekleed zijn, zonder overdrijving of opschik, steeds een aangename indruk maakt; voor de officier is het goed gekleed gaan nog des te meer van belang, omdat het tot zijn taak behoort zijn minderen onafgebroken tot voorbeeld te strekken en hij derhalve ook moet voorgaan in het behoorlijk dragen èn onderhouden van de kleding.

Toch kennen wij allen het type, dat aan die eisen voldoet, maar dat desniettemin kennelijk „als heer vermomd is". Want de kleding alleen doet het hem niet. Waar het evenzeer op aankomt, is: een verzorgd uiterlijk en een correcte houding.

KLEDING.

Zich goed kleden is in zekere zin een slag; sommigen zien er altijd netjes uit en besteden betrekkelijk weinig geld aan hun kleding, terwijl anderen met meer dan het dubbele van dit bedrag weinig eer inleggen.

Ongetwijfeld zijn lichaamsbouw en snit der kleding van grote invloed op het resultaat, maar van zeker even groot, zo niet groter gewicht zijn: voortdurende zorg en onderhoud.

Natuurlijk kan niet altijd nieuwe kleding worden gedragen, vooral niet bij oefeningen; maar wel kan ieder zorg dragen, dat zijn kleding niet defect is, goed geborsteld en zonder vlekken, dat zijn broek blijk geeft nog onlangs behoorlijk te zijn opgeperst, dat zijn schoeisel goed gepoetst is en dat zijn draagriemenstel en zijn koper glimmen als een spiegel. Wie het lint draagt van een ridderorde of van een draagmédaille, heeft ervoor te zorgen, dat dit tijdig wordt vernieuwd, zodat hij er niet bijloopt met een verschoten of vuil geworden

baton [1]). Dit geldt a fortiori voor hen, die het klein model van een médaille dragen; zij dienen ervoor te zorgen, dat de médaille er niet uitziet als een pas opgegraven oud muntje en dat zij aan een schoon lint hangt.

Voor beredenen zij de aandacht gevestigd op behoorlijk glimmende laarzen en sporen; zij zullen er bovendien goed aan doen te voorkomen, dat hun rijbroek opvalt door bonte kleurschakering en opgezette stukken.

Scheefgelopen hakken en in het oog vallende stukken op het schoeisel, kapotte of versleten handschoenen, een uitgerafelde of wel een niet tot de enkels reikende broek, een verschoten jas of hoofddeksel, een onzindelijk of haveloos boordje, overhemd of das, sokken die afzakken of met vreemdkleurige zichtbare stoppen, zijn weinig geschikt om het aanzien van de officier te verhogen.

Het is uiteraard gewenst om, zodra mogelijk, een stel kledingstukken te bestemmen voor officiële en feestelijke gelegenheden. Beredenen en zij, die veel met motoren werkzaam zijn, dienen zorg te dragen, met deze kledingstukken zo min mogelijk in de stal te gaan of met motoren in aanraking te komen, teneinde de doordringende paarden- of benzinelucht niet in gezelschappen mede te voeren.

Dit geldt vanzelfsprekend voor de kledingstukken, die tot de ceremoniële en de geklede tenue behoren. Wie deze uniformen bezit, dient er voor te zorgen, dat versleten uitmonstering en treswerk tijdig worden vernieuwd, dat de wandelsabel goed gepoetst is, en dat de dragon, de vang-, pijnappel- en overige snoeren, de giberne, de pluim en de sjerp in een zodanige staat verkeren, dat zij terecht als een verfraaiïng kunnen worden beschouwd.

Ook als burger behoort de officier steeds correct gekleed te zijn. Ook hier dient hij ervoor te zorgen, dat zijn kleding niet defect is, goed geborsteld en zonder vlekken, dat zijn broek behoorlijk is opgeperst, zijn schoeisel goed gepoetst is, zijn linnen helder is en boorden en manchetten geen rafels vertonen. Goede smaak en in zekere mate het volgen van de heersende mode zullen hem voor het overige de weg wijzen.

Wie in het buitenland vertoeft en redenen heeft daar in uniform te verschijnen, dient de zorg voor zijn tenue te verdubbelen, zodat zelfs de scherpste criticus er niets op kan aanmerken. Nog meer dan anders is, ten aanzien van een vreemdeling, het publiek geneigd tot generaliseren, zodat een ongunstig oordeel over het uiterlijk voorkomen niet alleen hemzelf treft, doch het gehele volk, dat hij op dat ogenblik vertegenwoordigt.

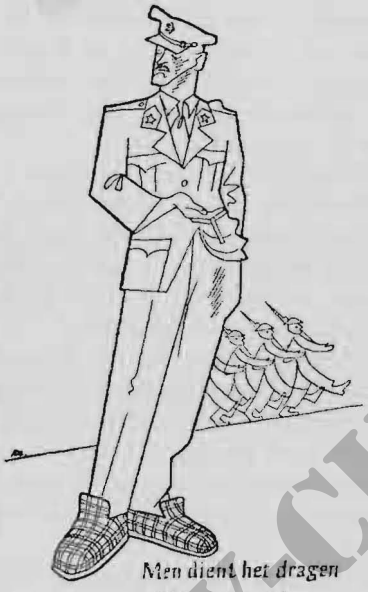
---

[1]) Voor de volgorde, waarin de ridderorden en de overige onderscheidingen, c.q. de batons hiervan, moeten worden gedragen, raadplege men deel B, aanhangsel I.

DE JUISTE TENUE.

Bij elke bijeenkomst, bezoek of plechtigheid, die niet een zuiver particulier karakter draagt, zij men gekleed in uniform.

Bij officiële gelegenheden regelt de officier zich naar de aanwijzingen van de garnizoenscommandant, in besloten kring naar de hoogste daarbij te verwachten autoriteit, bij wiens adjudant men tijdig dient te informeren in welke tenue men wordt verwacht.

Men dient het dragen van pantoffels te beperken.....

Dat de veldtenue niet de geëigende dracht is voor bezoeken, behoeft geen nader betoog. Men legt bezoeken af in dagelijkse of, zo men wil, geklede tenue. De veldtenue is uitsluitend bestemd voor de dienst.

De zomertenue — met of zonder opgestroopte mouwen — komt, buiten de diensturen, alleen in aanmerking in de gevallen, waarin men zich als burger, vanwege de warmte, in shorts of flanels en shirts (al dan niet met blazer) zou vertonen.

Wanneer het bezoek een zuiver particulier karakter draagt, kan ook colbert worden gedragen; een donker colbert (niet zwart) is in dat geval het meest passend; een lichtkleurig colbert of plusfours zijn hier niet op hun plaats.

Het dragen van colbert, jacquet, smoking of rok wordt geregeld naar de ter plaatse onder niet-militairen heersende gebruiken. Smoking is geen officiële dracht, rok daarentegen wel; beide zijn uitsluitend avondkleding.

Het dragen van pantoffels blijve tot de slaapkamerverdieping beperkt, evenals het zitten zonder jas en zonder boordje of in chambercloak. Wie evenwel bij uitzondering, aldus gekleed in zijn zitkamer wil vertoeven, neme maatregelen, niet door bezoekers te worden overvallen.

VERZORGING VAN HET LICHAAM.

Doch van hoeveel belang de verzorgde en goed gedragen kleding ook is, van nog meer belang is de *verzorging van het lichaam;* men kan niet angstvallig genoeg waken tegen een uiterlijk, dat door een

Y-CIEN

critisch beoordelaar als minder smakelijk of zelfs maar minder verzorgd zou kunnen worden bestempeld.

Het dragen van *het haar* kan veelal als criterium gelden voor iemands opvatting van uiterlijke verzorgdheid; wie zich gunstig meent te onderscheiden door een zwierige haardos met, al of niet gefriseerde, omhoog of zijwaarts wuivende krullen, tast er schromelijk naast. Het haar behoort juist lang genoeg te zijn om er een correcte scheiding in te kunnen leggen en overigens geregeld en zeer tijdig te worden geknipt, zodat het bij de slapen en in de nek niet te lang is. Wie een snor draagt, zorge ervoor door zijn uiterlijk nimmer de gedachte aan een walrus op te wekken.

Gedachten aan een Walrus....

Het verdient aanbeveling om niet uitsluitend de Zaterdag als wasdag in ere te houden. Met het oog op de troependienst, sport, warm weer, en eveneens vanwege transpiratie in het algemeen is het fris zich iedere dag geheel, ten voeten uit te reinigen; de alledaagse „grote beurt" voorkomt niet alleen onfrisse gevolgen van te weinig wassen maar zal bovendien, wanneer het met koud water gebeurt, in hoge mate het harden tegen temperatuurswisselingen bevorderen.

Ieder behoort zich dagelijks voor de aanvang van de dienst te scheren; wie 's avonds naar een diner of een danspartijtje gaat scheert zich zonodig een tweede keer. Een gepast gevoel van zelfrespect is evenmin verenigbaar met een stoppelige kin, als met onverzorgde nagels, handen en.... voeten.

Ook in de kampementen en legerplaatsen kan, en behoort, ieder ervoor te zorgen, goed geschoren, verzorgd en gekleed voor de dag te komen.

HOUDING.

Zonder een goede lichamelijke houding kan niemand — tenzij hij een lichaamsgebrek heeft — voldoen aan de normale eisen van wellevendheid. Hierop bestaat *geen* uitzondering, al menen ook sommigen, ten onrechte, dat zij door hun positie, of door een ruime beurs of andere kwaliteiten boven deze stelregel verheven zijn en zich dus hierop wel enige inbreuk kunnen veroorloven zonder zich aan onwellevendheid schuldig te maken.

Met name wordt hier gedoeld op de wijze van lopen, van zitten en van staan. Helaas is dit niet de meest opvallende deugd van vele landgenoten.

Toch kan een ieder er zich dagelijks van overtuigen, hoezeer een vlotte, soepele démarche, met rechte rug en opgeheven hoofd, gunstig afsteekt bij een slordige of sloffe gang met kromme rug en gebogen nek, of bij een lopen vanuit de schouders of met voetbalbenen; hoe het zitten (en het *gaan* zitten) van sommige lieden allesbehalve van een normale beheersing van lijf en leden getuigt; en hoe iemand, die er met kromme knieën, handen in de zakken en een gebogen nek bij staat, weinig van een „gentleman" weg heeft.

Iemand die weinig van een gentleman weg heeft...

Met nadruk zij de aandacht er op gevestigd, dat men zijn handen niet in zijn broekzakken behoort op te bergen. Dagelijks wordt hiertegen door talloos velen gezondigd; zelfs sprekers, die een gelegenheidsspeech of een tafelrede houden, kan men dikwijls erop betrappen, dat zij er met hun handen in de zakken zo quasi „ongedwongen" bijstaan. Ten onrechte! Want het was, en is nog steeds onwellevend om met één of beide handen in de zak iemand toe te spreken, onverschillig of het een meerdere of een mindere, dan wel een groep personen betreft.

Dit lijken misschien kleinigheden, niettemin classeren zij de man. Want een goede lichamelijke houding is niet alleen een zaak van wellevendheid, maar evenzeer van zelfrespect.

Aan de militair is dit alles natuurlijk bekend, maar gezien de gevallen, waarin zelfs militairen in dit opzicht soms te kort schieten, is het van belang hierop de aandacht te vestigen.

III. VORMEN BUITEN.

GROETEN.

IN de militaire groet vinden wij ongetwijfeld een van de oudste tradities, die in de legers van alle landen wordt gehandhaafd.

De theorie, dat de militaire groet te beschouwen is als een uiting van de noodzakelijke en trapsgewijze ondergeschiktheid, mag algemeen bekend worden geacht.

Deze theorie voert echter tot de conclusie, dat de mindere weliswaar als betuiging van ondergeschiktheid verplicht is de groet te brengen, maar dat er dan voor de groet, die de meerdere terugbrengt, geen ander motief is aan te voeren dan dat van een onverplichte beleefdheidsvorm. Evenwel is de meerdere in feite verplicht om terug te groeten, maar deze „verplichting" kan uiteraard nooit gegrond zijn op „trapsgewijze ondergeschiktheid". Er hapert dus wat aan deze theorie, die bovendien voor een leger, dat voornamelijk uit dienstplichtigen bestaat — (haar doeltreffendheid voor een beroepsleger blijft hier buiten discussie) — uit een psychologisch oogpunt stellig niet een gelukkige vondst kan worden genoemd. Want aangezien elke dienstplichtige, in het algemeen, zich meer burger dan soldaat gevoelt, brengt de verplichting om te allen tijde uit eigen beweging zijn ondergeschiktheid te betuigen (dus *ook* als hij bewegingsvrijheid of klein verlof geniet), hem eerder tegenzin in de militaire dienst dan verhoging van zijn gevoel voor krijgstucht bij.

Een veel juistere theorie voor de militaire groet vinden wij dan ook, wanneer wij er van uit gaan, dat de grondslag van de regels voor de groet onder militairen in wezen dezelfde is als van die voor de groet onder burgers.

Burgers groeten elkander, wanneer er een band tussen hen bestaat door het feit, dat zij elkander *kennen;* de jongste of de mindere groet eerst, de oudste of de meerdere groet daarna terug.

Militairen doen hetzelfde: door de uniform *kennen* zij elkander als behorende tot één en dezelfde organisatie, die de band tussen hen vormt. Daarom wordt de groet gebracht. En, evenals onder burgers, groet eerst de mindere, en daarna de meerdere.

De militaire groet geeft dus uitdrukking aan de saamhorigheid van allen, die militair zijn. Want *alle* militairen, van de recruut tot de veldmaarschalk toe, zijn *verplicht* de militaire groet aan elkander

te brengen in al de gevallen, die in de voorschriften zijn vermeld.

Het is dan ook niet de *groet zelf*, maar *de volgorde, waarin militairen elkander groeten*, die uitdrukking geeft aan de trapsgewijze ondergeschiktheid.

De groet van de meerdere heeft dus niet het passieve karakter van blote aanvaarding ener betuiging van ondergeschiktheid, maar het *actieve* karakter van een betuiging van saamhorigheid.

De geest en de discipline in elk onderdeel is onmiddellijk kenbaar aan de wijze, waarop minderen zowel als meerderen de groetplicht nakomen. Want als in een compagnie, eskadron, enz., door allen de groet correct en tevens opgewekt wordt gebracht, kan men er staat op maken, dat het in dat onderdeel met het gevoel van saamhorigheid èn met de discipline volkomen in orde is.

Het spreekt vanzelf, dat het gevoel van saamhorigheid allesbehalve wordt bevorderd, indien de meerdere achteloos teruggroet. Afgezien van het feit, dat niet, of achteloos, teruggroeten grievend is voor de mindere, die zelf correct gegroet heeft, moet elke meerdere in gedachten houden, dat de groetplicht van hem een betuiging van saamhorigheid eist en dat hij zich van die plicht heeft te kwijten op een wijze, die de mindere tot voorbeeld behoort te strekken.

Officieren van gelijke rang, onverschillig of zij deel uitmaken van de landmacht, de zeemacht of de luchtstrijdkrachten, behoren elkander te groeten; ook tussen hen bestaat immers de band van saamhorigheid. Bij twijfel omtrent de ancienniteit of indien de jongere, bij kennelijk verschil in leeftijd of ancienniteit, in gebreke mocht blijven, schrome de oudere nooit het eerst de groet te brengen. Afgezien van het feit, dat de oudere in geen enkel opzicht beducht behoeft te zijn hierdoor zijn prestige te benadelen, zal de jongere zich juist door deze stille terechtwijzing des te eerder gedrongen gevoelen om door meerdere oplettendheid een herhaling te voorkomen, dan wanneer de oudere hem wellicht een opmerking over zijn verzuim had gemaakt.

Geheel onjuist ware het van de oudere, om uit lichtgeraaktheid „ook niet" te groeten; ten eerste omdat niemand ooit met lichtgeraaktheid zijn eigen prestige heeft verhoogd, en ten tweede omdat men er meestal niets mede bereikt en er veelal de kiem door wordt gelegd tot een ongemotiveerde verwijdering.

Het steeds angstvallig uitrekenen, wie het eerst behoort te groeten, bewijst dat men de uiting van trapsgewijze ondergeschiktheid laat prevaleren boven die van saamhorigheid, van esprit de corps, en verdient om die reden alleen al afkeuring. Het opzettelijk niet groeten of teruggroeten is dermate kennelijk onbeleefd, dat hierover niets meer behoeft te worden gezegd.

Gewoonlijk wordt aan een officier, geleider van een troep, door zijn oudere ranggenoten het eerst de groet gebracht. Maar de jongere leze hier vooral niet uit, dat hij dus de groet van zijn oudere collega *moet* afwachten.

De officier, die bij een troep is ingedeeld, maar zelf niet het commando voert, behoort *niet* te groeten indien hij bekenden ontmoet.

De goede toon brengt mede, dat een oudere of meerdere, die een officier in gezelschap van een dame ontmoet, het eerst groet, ook al zijn beiden hem geheel onbekend. Zijn groet moet dan worden beschouwd als gebracht aan de dame, op grond van het blote feit, dat zij zich in het gezelschap van een officier bevindt; duidelijk blijkt hier de saamhorigheid te prevaleren boven de trapsgewijze ondergeschiktheid. De jongere daarentegen hoede zich er wel voor om in een dergelijk geval de groet van de oudere of meerdere af te wachten, want voor hem blijft vanzelfsprekend de verplichting bestaan zich te houden aan de volgorde, die uiting geeft aan de trapsgewijze ondergeschiktheid.

Het komt meermalen voor, dat een dame de door een officier aan haar en haar begeleider gebrachte groet niet mede-beantwoordt. Gewoonlijk zal dit geweten moeten worden aan onbekendheid met de geldende beleefdheidsvormen, en aan onvoldoende kennis van de officiersdistinctieven, zowel van de landmacht als van de zeemacht. Het ligt derhalve op de weg van iedere officier, om zijn damesgezelschap te vrijwaren voor het onopzettelijk begaan van een onbeleefdheid en haar daarom tijdig ervan op de hoogte te brengen, dat van haar wordt verwacht dat ook zij de groet van een officier beantwoordt.

Wordt haar begeleider gegroet door onderofficieren, die hem persoonlijk bekend zijn, dan zal zij eveneens goed doen de groet mede te beantwoorden. Dit laatste sluit trouwens geheel bij het volgende aan, dat zowel voor officieren als voor burgers geldt.

Indien men zich in gezelschap bevindt van iemand, die door een ander wordt gegroet of die zelf een ander groet, dan groete men mede, ook al kent men die ander niet. In het buitenland bestaan in dit opzicht soms afwijkende gewoonten.

Zit men op het terras of voor het raam van een sociëteit, restaurant of soortgelijke localiteit, dan groete men geen dames die op straat voorbijkomen of voorbijgangers, die zich in gezelschap van dames bevinden.

Bij het brengen van de groet drage de officier steeds zorg voor een correcte houding. Stilstaande brenge hij de hakken snel bij elkaar, evenwel *zonder* luid hakkengeklap, omdat dit laatste meestal meer

strekt tot bevrediging van zijn eigen ijdelheid dan dat het de ander aangenaam treft. Wie rookt, neme het rookgerei uit de mond alvorens te groeten. Wie gewapend is met een sabel, late de hand niet op het gevest rusten, doch houde de schede vast. Wie blootshoofds is, make een lichte buiging.

Vooral zorge men de groet steeds tijdig te brengen en die niet te laten eindigen vóórdat de persoon, die men groet, ruim voorbij is. Van allerlei buitensporige afwijkingen van de voorgeschreven militaire groet kan men zich gevoeglijk onthouden; evenals van het hakkenklappen geldt ook hiervan: zij strelen uitsluitend de ijdelheid van hem, die er zich aan bezondigt, en wekken bij de overigen meer verwondering dan bewondering.

Indien de omstandigheden met zich medebrengen, dat de groet wordt gevolgd door een handdruk, dan houde men de handschoenen aan als men witte handschoenen draagt; bij het dragen van bruine handschoenen ontblote men alleen de rechterhand.

Als men *burgerkleding* draagt brengt men de groet door hoed of pet met de rechterhand af te nemen wanneer de persoon, die men groet, links passeert, en met de linkerhand wanneer hij rechts passeert. Men zorge daarbij parapluie of wandelstok, c.q. rookgerei tijdig tevoren in de andere hand te nemen.

Draagt men geen hoofddeksel, dan wordt een lichte buiging gemaakt, nadat men eventueel rookgerei tijdig tevoren in de hand heeft genomen.

Wanneer men een muts draagt of een ander hoofddeksel, dat er zich niet toe leent om als hoed of pet te worden afgenomen, groet men op militaire wijze. Het tikken met stok of parapluie tegen het hoofddeksel bij wijze van groet is een gemeenzaamheid die men zich uitsluitend en dan nog bij uitzondering, tegenover zeer goede vrienden, gelijk in rang, kan veroorloven; in alle andere gevallen moet deze wijze van groeten als een ongemanierdheid worden beschouwd.

Bestuurders van motorvoertuigen en motorrijwielen zullen over het algemeen, zowel door de snelheid, waarmede wordt gereden als door de noodzakelijkheid om hun volle aandacht te houden bij het verkeer, weinig gelegenheid hebben om anderen te groeten. Dit wordt dan ook niet van hen verwacht; maar wèl mag van hen worden verwacht, dat zij de wellevendheid in acht nemen om anderen zo min mogelijk hinder te veroorzaken. Met name dienen zij er daarom voor te zorgen, niet rakelings anderen te passeren, niet anderen in te halen en vervolgens vlak vóór hen te blijven rijden, en vooral zoveel mogelijk te voorkomen anderen door opwaaiend stof te hinderen.

Overigens kan het nauwkeurig de hand houden aan de verkeers-

regelen en het gestelde in de aanhangsels van ontwerp-voorschrift 1556 (Voorlopig H.O.B.M.) niet warm genoeg worden aanbevolen.

Is men te paard, dan wordt de groet gebracht op de wijze als hierboven aangegeven. Het behoeft geen betoog, dat groeten door met de karwats tegen het hoofddeksel te tikken, geen pas geeft.

Als men een dame of meerdere tegenkomt, ga men tijdig in stap over, tenzij die meerdere door teken of gebaar te kennen geeft, dat hij van die verplichting vrijstelt.

Men herneme na de groet eerst dan zijn vorige gang, als men de meerdere enige passen voorbij is.

Rijdt men de meerdere achterop, dan vermindere men eveneens tijdig de gang of ga in stap over, brenge de groet en vrage vervolgens toestemming om de meerdere voorbij te rijden, bij voorkeur aan diens linkerzijde.

Indien men dames of veel ouderen in leeftijd, die men kent, tegenkomt of achterop rijdt (onverschillig of zij te voet of te paard zijn) en zelf niet in troepenverband rijdt, brengt de goede vorm mede bij het groeten de gang te verminderen.

Men zorge zo min mogelijk te hinderen door het stof, dat het paard zal opwerpen.

Ook als men onbekende ruiters passeert, ga men hen niet rakelings in snelle gang voorbij, doch mindere de gang om te voorkomen, dat hun paarden schrikken en onverwachte sprongen maken.

Wie, in burgerkleding, *van de bok* rijdt, groet met de zweep door deze rechtstandig of in schuinslinkse strekking voor het gezicht te brengen, dan wel door met de rechterhand de hoed af te nemen na de zweep in de linkerhand te hebben overgebracht (gebruikelijk in Engeland).

Bij het rijden van de bok behoort roken achterwege te blijven, zolang men zich in de bebouwde kom ener gemeente bevindt; alleen op de buitenwegen is er geen bezwaar tegen.

OP DE WEG.

Men late aan een dame, een meerdere of een oudere steeds het beste gedeelte van de weg over. In het algemeen laat men, tezamen lopende, de dame of de meerdere of oudere aan de rechterzijde gaan[1]), tenzij zij hierdoor ongemak zouden ondervinden door bv. telkens het pad of het trottoir te moeten verlaten.

Indien twee heren een dame begeleiden, laten zij haar in het midden lopen en gaat de oudste of meerdere in rang aan haar rechterzijde.

[1]) In het buitenland gelden soms afwijkende vormen.

Het mag algemeen bekend worden beschouwd dat men, dames of ouderen ontmoetende, behoorlijk en tijdig voor hen uitwijkt en hun het beste gedeelte van de weg overlaat in plaats van hen „van de steentjes" te lopen.

Het correct dragen van het officiersstokje is ongetwijfeld bevorderlijk voor een behoorlijke houding en zal menigeen ervan weerhouden, met de handen in zak te lopen. Maar het spreekt vanzelf, dat het stokje geen hulpmiddel mag worden voor het maken van zwaaiende bewegingen.

Het wordt uitsluitend gedragen bij de dagelijkse tenue, bij de veldtenue en bij de zomertenue; bij rijkleding drage men desgewenst een karwats, maar nimmer een officiersstokje.

IN TREIN, TRAM OF AUTO.

Wie zich in gezelschap van een dame bevindt, behoort haar steeds te laten voorgaan bij het instijgen; bij het uitstappen evenwel behoort hij zelf voor te gaan en haar vervolgens de behulpzame hand te bieden.

Een officier — ook als hij in burger is — behoort in een openbaar vervoermiddel zijn zitplaats aan een vrouw aan te bieden, indien zij anders zou moeten blijven staan.

Men dient zijn plaats AF TE STAAN

Wanneer elke officier zich bovendien de moeite zou geven om zijn soldaten op deze vorm van wellevendheid te wijzen, zouden waarschijnlijk velen hunner een zekere mate van schutterigheid goeddeels verliezen en het ook hunnerzijds niet langer overdreven en dwaas vinden om aan een vrouw of een meerdere een zitplaats af te staan.

In een openbaar vervoermiddel behoort men, zo mogelijk, aan een dame, een meerdere of een oudere de keuze van de plaats te laten; het zitten naast het raam kan zowel voor- als nadeel hebben (bv. zonneschijn bij grote hitte) terwijl achteruitrijden iets is, waar sommigen niet goed tegen kunnen.

In een auto of rijtuig komt hun de rechterzitplaats op de achterbank toe. Bevindt men zich in gezelschap van iemand, die *aanzienlijk* hoger in rang is, dan behoort men de plaats naast hem (haar) vrij te laten, tenzij men wordt uitgenodigd daar te gaan zitten.

IV. VOORSTELLEN.

HET is, nu de praktijk eenmaal leert, dat over het voorstellen niet altijd eenheid van opvatting bestaat, noodzakelijk enkele richtlijnen te geven, die voor officieren normatief moeten worden geacht.

Voorstellen behoort vanzelfsprekend tot de vormen van wellevendheid. Deze vormen, die bedoeld zijn ter bevordering van de aangename omgang in de samenleving, zijn als zodanig onmisbaar en hebben om die reden zin. Zo heeft ook het voorstellen zin, *mits* het strekt tot bevordering van de aangename omgang. En dit laatste zal zich uiteraard uitsluitend voordoen, als men het juiste midden weet te houden, hetgeen niet altijd het geval is.

Er zijn namelijk lieden, die zich te pas en vooral te onpas plegen voor te stellen aan een ieder, met wie zij toevallig maar in aanraking komen. Door ervaring ervan verzekerd, dat de bekende vraag: „Ma' 'k m' es even...." toch nooit ontkennend wordt beantwoord, menen zij er goed aan te doen deze onder alle omstandigheden te stellen, ook wanneer van het *bevorderen* van de aangename omgang in het geheel geen sprake kan zijn. Dat zulk een ongemotiveerde kennismaking door de anderen op prijs wordt gesteld, kan bezwaarlijk worden aangenomen; dit voorstellen heeft dan ook niet de minste zin.

Daarentegen zijn er andere lieden, die in het tegenovergestelde uiterste vervallen en die, om een voorbeeld te noemen, na aankomst bij een onderdeel zich aan niemand voorstellen maar zich reeds de tweede dag met een gemak, dat onmiskenbaar een gebrek aan bescheidenheid en wellevendheid verraadt, als oude bekenden gedragen en zich in de mess in de gesprekken mengen, alsof zij al lang en breed ingeburgerd waren.

Tussen deze uitersten in ligt het juiste midden, dat velen zonder moeite zullen weten te vinden, omdat zij door opvoeding en jarenlange gewoonte volkomen met deze vormen vertrouwd zijn. Voor anderen evenwel is dit midden blijkbaar moeilijker te peilen; zij zullen dus meermalen enige aanwijzing behoeven om de juiste gedragslijn te kunnen bepalen. Het is de bedoeling van dit hoofdstuk hun daarbij behulpzaam te zijn.

Er bestaat veelal een neiging om buitenlandse omgangsvormen over te nemen, omdat die vormen, in het land waar zij gelden, zo

bijzonder aangenaam of gemakkelijk bleken te zijn. En inderdaad is er niets tegen om een buitenlandse gewoonte over te nemen, als deze beter of praktischer is dan de onze. Maar men zij uiterst behoedzaam alvorens een uitheemse gewoonte „beter" te noemen. Dit komt met name duidelijk naar voren bij de vraag, in hoeverre het voorstellen noodzakelijk is.

Indien het taalgebruik in een ander land met zich meebrengt, dat men zelden of nooit iemand bij zijn naam toespreekt, is het in de normale omgang ook van weinig belang de naam van de ander te kennen. Maar in het Nederlands is het de gewoonte om juist wel iemands naam te noemen; „dag mijnheer Meyer" is de juiste begroetingsvorm, en de heer Meyer zou terecht vreemd opkijken als een jongere meende te kunnen volstaan met „goede morgen". Ook in gesprekken zal, vooral de jongere, herhaaldelijk de woorden „mijnheer Meyer" hebben te gebruiken, indien hij althans niet voor onbeleefd wil doorgaan.

Om die reden is het dan ook in *Nederlands* sprekend gezelschap noodzakelijk om, tenminste in een niet te grote besloten kring, de namen van alle aanwezigen te kennen, hetgeen er op neer komt dat men aan iedereen moet zijn voorgesteld.

Het bovenstaande vormt de grondslag, waarop de officier in alle voorkomende gevallen heeft te bepalen, of voorstellen al dan niet nodig of gewenst is.

ALGEMEEN.

In het algemeen kan worden gezegd, dat men verplicht is zich voor te stellen, wanneer men zich in een gezelschap bevindt, waar de aanwezigen geacht worden elkander te kennen.

Vanzelfsprekend, is dit het geval ten huize van een particulier, met uitzondering van druk bezochte recepties; voorts wanneer men voor het eerst komt in een besloten kring zoals een club, een commissie, een borreltafel, enz. Ook moet als een besloten kring beschouwd worden een groep van personen, die deel uitmaken van een zeer groot gezelschap (b.v. op een intekenbal) maar die onderling een meer afzonderlijke kring hebben gevormd.

De jongere houde steeds in het oog, dat het aan hem is om zich aan anderen voor te stellen of te laten voorstellen. Treft hij, hetzij in besloten gezelschappen, hetzij op de sociëteit of in de officiersmess meerderen aan, die hem onbekend zijn, dan verzuime hij nooit zich aan hen te doen voorstellen.

Indien er niemand aanwezig is, die hem daarbij van dienst kan zijn, zal dit niettemin nooit een reden mogen zijn om het voorstellen achterwege te laten. Hij dient in dat geval zelf naar de meerdere toe te gaan en, in een correcte houding, zich zelf voor te stellen. De ge-

bruikelijke vorm tegenover een meerdere in rang, b.v. een majoor, luidt: „Majoor, mag ik even[1]) mijn opwachting bij U komen maken? Ik ben de tweede luitenant P."

Tegenover een oudere, die niet militair of niet meerdere in rang is, luidt de gebruikelijke vorm: „Mag ik mij even[1]) aan U voorstellen; mijn naam is P."

Tegenover een gelijke of een jongere wordt veelal de vorm gebruikt: „Zou ik misschien eens kennis met U mogen maken?" waarna men terstond zijn naam noemt.

Plechtstatige bewoordingen zijn volkomen overbodig; zij verraden maar al te zeer, dat de spreker door een bijzondere woordkeus hoopt op te vallen (ijdelheid!) dan wel dat hij beducht is (ofschoon geheel ten onrechte) om zonder fraaie bewoordingen in welgemanierdheid te kort te schieten. Men bedenke toch, dat ook hier eenvoud het kenmerk is van het ware en dat pogingen tot plechtstatigheid of deftigheid nimmer de aangename omgang bevorderen, maar deze daarentegen altijd belemmeren. Verkeert men evenwel in twijfel bij het bepalen van houding of woordkeus, dan zal natuurlijk een te veel aan welgemanierdheid altijd de voorkeur verdienen boven een te kort. De ervaring zal ook hier allengs het juiste midden helpen vinden.

De uitdrukkingen „Mag ik me eens voorstellen" en „Mag ik eens kennis met U maken?" zijn tegenover ouderen en meerderen, en zeker tegenover dames minder gepast. Trouwens, men behoort zich steeds aan dames te *laten* voorstellen; zich zelf aan haar voor te stellen behoort niet tot de goede toon en zal slechts dan mogen plaatsvinden, indien er geen mogelijkheid is om voorgesteld te *worden.*

Jonge officieren behoren zich aan hooggeplaatste officieren te laten voorstellen door de aan laatstbedoelden toegevoegde officieren.

Worden heren aan elkaar voorgesteld, dan zal in de regel een handdruk worden gewisseld.

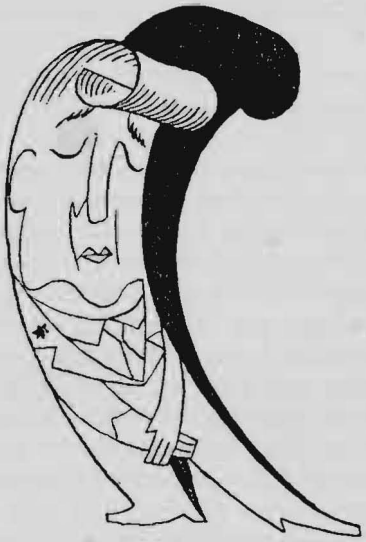
Bij het voorstellen aan dames bestaat te dien aanzien geen zekerheid, aangezien sommige dames menen vanwege de rang of de positie van hare echtgenoten een bijzondere reserve tegenover jonge officieren, die aan haar worden voorgesteld, in acht te moeten nemen en hun deswege met een zekere stijve koelheid de eer van een handdruk onthouden. De jonge officier zal daarom goed doen af te wachten, of hem de hand wordt gereikt.

Hij late zich in geen geval de betuiging „aangenaam" of „aangenaam kennis te maken" ontvallen. Geeft de meerdere (of de dame) te kennen, dat het hem (haar) genoegen doet de ander te ontmoeten,

[1]) De klemtoon vooral niet op „even" laten vallen, maar op „opwachting" (2e regel), resp. op „voorstellen" (5e regel).

dan kan de waardering voor deze woorden door een lichte buiging worden vertolkt.

Velen hebben de weinig gelukkige gewoonte om, wanneer zij zich voorstellen of worden voorgesteld, een ongewoon strakke gelaatsuitdrukking te vertonen, *het welbekende gelegenheidsgezicht*. Het is daarom niet overbodig er op te wijzen, dat een begroeting een vriendelijk karakter behoort te dragen; het onbewogen strakke gelaat moge in tal van gevallen, wanneer iemand in een bepaalde functie optreedt, volkomen op zijn plaats zijn, maar wanneer hij *als particulier* wordt voorgesteld moet hij zich ervan bewust zijn, dat ook op hem de taak rust om met gepaste vriendelijkheid een aangename sfeer in de kring, waarin hij zich bevindt, te helpen bevorderen. Gelegenheidsgezichten zijn daartoe bij uitstek ongeschikt.

Het welbekende uitgestreken gelegenheidsgezicht

Indien men zelf iemand aan een derde voorstelt, dient men de regel in acht te nemen, dat de heer aan de dame, de jongere aan de oudere wordt voorgesteld. De gebruikelijke vorm is: „Mag ik U voorstellen: Mijnheer A" of „Mag ik U voorstellen: de luitenant B".

Bij het voorstellen aan een dame wordt eerst de naam van de heer, en bij het voorstellen van een jongere aan een oudere, eerst de naam van de jongere genoemd.

Is het in Nederland in het particuliere leven niet de gewoonte om bij het voorstellen de eventuele adellijke titel of het praedicaat van de voor te stellen persoon te noemen, bij een officiële presentatie geschiedt dit wel. Als voorbeelden mogen hier worden genoemd: het officiële voorstellen van officieren aan een nieuwe commandant, en van nieuw aangekomen officieren aan de overige officieren van het onderdeel.

Zoals wij al zeiden, moet voorstellen zin hebben. Dat houdt dus in, dat de namen *goed verstaanbaar* moeten worden uitgesproken. Indien in een bepaald geval het voorstellen onduidelijk mocht hebben plaatsgevonden, is er op zich zelf niets vreemds in nog eens naar de naam te vragen van haar of hem met wie men in kennis werd gebracht; doch men vermijde dit aan dames of ouderen zelf te vragen

en trachte liever haar (hun) naam bij andere personen te weten te komen.

Stelt men iemand voor aan een groot gezelschap, dan kan worden volstaan met zijn naam en rang éénmaal, voor allen goed verstaanbaar, te noemen en vervolgens de namen der aanwezigen.

Geldt het een hooggeplaatst persoon, dan stelt men deze niet aan het gezelschap voor, doch uitsluitend de aanwezigen aan hem, b.v. als volgt: „Mijnheer de Commissaris [1]), mag ik U de officieren van het.... regiment voorstellen: de majoor P., de majoor R.,.... enz." Evenals bij het bezoek van een lid van het Koninklijk Huis worden de aanwezigen bij het bezoek van een hooggeplaatste autoriteit geacht van te voren te weten aan wie zij zullen worden voorgesteld.

Indien men met een echtpaar wil kennismaken, stelt men zich zelf aan de heer voor en stelt hem daarna de vraag: „Zoudt U mij aan Mevrouw willen voorstellen?"

Hij, die is voorgesteld aan een dame van gelijke of jongere leeftijd, behoort eigener beweging enige woorden tot haar te richten of een gesprek te beginnen; wordt men voorgesteld aan iemand die ouder is of aan een meerdere, dan late men aan deze het initiatief tot een gesprek.

OP DE SOCIËTEIT.

Wordt men toegelaten als lid van een sociëteit, dan behoort men zich aan de leden van het Bestuur te laten voorstellen en soms, in kleine plaatsen, aan alle leden. Het is gewenst zich van te voren op de hoogte te stellen van het hieromtrent geldend plaatselijk gebruik, daar dit dikwijls zeer verschillend is. Men schrome vooral niet hiernaar te informeren, want het wordt overal gewaardeerd als men blijk geeft de plaatselijke gebruiken in acht te willen nemen.

Treft men op de sociëteit aan zijn tafeltje onbekenden, die daar eerder waren aangekomen, dan behoort men zich aan hen voor te stellen.

Indien men zich bij een kring of een gezelschap wenst aan te sluiten, behoort men daartoe eerst aan de aanwezigen toestemming te vragen.

Bevindt zich onder hen een hooggeplaatst persoon, dan behoort de vraag tot deze te worden gericht.

Wenst men in een vreemde plaats, waar men tijdelijk vertoeft, een sociëteit te bezoeken, dan late men door een bediende aan een der bestuursleden, of bij afwezigheid van deze, aan een der leden een

---

[1]) Een Commissaris der Koningin wordt aangesproken met „Mijnheer de Commissaris" als men hem officieel ontmoet; bij een particuliere ontmoeting kan men ook „Mijnheer van R." zeggen.

naamkaartje overhandigen. Daarna stelt men zich aan deze persoon voor en verzoekt geïntroduceerd te mogen worden.

BIJ DE DANS.

Indien men deelneemt aan een danspartij in een besloten gezelschap, dan zijn vanzelfsprekend de hierboven vermelde regels voor het voorstellen in besloten kring van toepassing.

In niet besloten kring hangt het van het karakter van de dansgelegenheid af, of er van voorstellen sprake is of niet.

In dansgelegenheden met een enigszins exclusief karakter zullen zowel de dames als de heren over het algemeen niet zonder partner komen. Er zal om die reden zelden aanleiding zijn om een dame ten dans te vragen, die zich in gezelschap bevindt van personen, die men niet kent. Heeft men evenwel reden dit toch te doen, dan brengt de goede toon mede, dat men zich vóór of anders in ieder geval na de dans aan haar partner en eventuele andere leden van haar gezelschap laat voorstellen.

Het voorstellen heeft hier inderdaad zin, omdat men zelf, door haar ten dans te vragen, blijk heeft gegeven er op gesteld te zijn haar in de kring zijner dans-partners — in bedoeld soort dansgelegenheid altijd bekenden — op te nemen; het is niet anders dan betamelijk om haar eigen kring niet te negeren en dit te uiten door zich te laten voorstellen.

Anders ligt het geval in dansgelegenheden met een meer populair karakter, waar de aanwezigen een talrijk en gemengd gezelschap vormen, waar een meer vrije toon heerst en waar het uitsluitend om dansvermaak te doen is. Wij denken bv. aan kermissen, carnavals, grote openbare dancings, enz.

Hier heeft voorstellen over het algemeen weinig zin, omdat niemand er belang in stelt; het kan hier gevoeglijk achterwege blijven.

Ongeacht het karakter van de dansgelegenheid behoort een officier, als hij een dame, die zich in gezelschap van een andere *officier* bevindt, ten dans vraagt, zich vóór of desnoods na de dans aan haar gezelschap te laten voorstellen. Deze beleefdheid is een plicht, die berust op de onder officieren geldende saamhorigheid.

BUITENLAND.

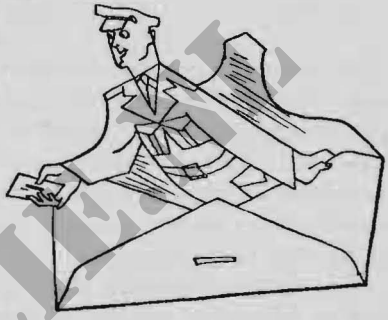
Aangezien er in het buitenland ten aanzien van het voorstellen zeer uiteenlopende gebruiken bestaan, verdient het ten zeerste aanbeveling zich dienaangaande bij voorkomende gelegenheden tijdig op de hoogte te stellen.

V. NAAMKAARTJES.

ALGEMEEN.

NATUURLIJK behoeft de eerste indruk, die men van iemand krijgt, niet altijd beslissend te zijn, maar toch is het ontegenzeggelijk waar, dat deze indruk steeds gemakkelijker wordt gevestigd dan gewijzigd. Was de eerste indruk matig, dan zal het in de regel enige tijd en inspanning kosten om dit „matig" in „gunstig" te doen veranderen. En omgekeerd geldt hetzelfde.

Nu komt het dikwijls voor, dat iemand, alsvorens met een ander kennis te maken, zijn naamkaartje laat afgeven. De eerste indruk, die de ander krijgt, zal dus worden ontleend aan het uiterlijk van dat naamkaartje. Het is dan ook met name om die reden van groot belang ervoor te zorgen, dat naamkaartjes aan de hoogste eisen van netheid en van goede smaak voldoen.

De eerste indruk

UITERLIJK.

Gebruik voor Uw naamkaartjes geheel glad, niet te zwaar, wit karton van behoorlijke kwaliteit, en kies een eenvoudige lettersoort, zonder krullen en halen. De kaartjes mogen uitsluitend met zwarte inkt worden bedrukt, waarbij steendruk de voorkeur verdient boven boekdruk.

Op het naamkaartje behoren te staan: voorletters, achternaam, en daaronder rang of betrekking, terwijl het aanbeveling verdient aan de onderzijde het adres te laten drukken.

Wie recht heeft op het voeren van een adellijke titel (Graaf, Baron, Ridder) plaatst deze tussen zijn voorletters en zijn achternaam; wie een adellijke praedicaat (Jonkheer) en/of een academische titel voert, laat deze aan zijn voorletters voorafgaan. Ook kan men de adellijke titel of het praedicaat vervangen door boven de naam een overeenkomstig kroontje te laten drukken.

Het is ten onzent niet gebruikelijk, dat heren hun voornaam voluit

laten drukken, ofschoon dit in het buitenland veel wordt gedaan.

Voor het geval men bij een sterfgeval in de naaste familie (echtgenote, ouders, schoonouders, kinderen, broeders, zusters) in de rouw gaat en zich daarbij o.m. voorziet van postpapier met rouwrand, is het consequent om zich ook naamkaartjes met een rouwrand aan te schaffen. Men zorge daarbij het juiste midden te houden en kieze een rouwrand, die noch te breed noch te smal is.

Het verdient in het algemeen aanbeveling om zich bij het bepalen van het formaat der kaartjes en van de lettersoort enigszins te laten leiden door voorbeelden van personen, omtrent wier goede smaak weinig of geen onzekerheid bestaat. Bij de drukkerijen ontvangt men in dat opzicht namelijk niet altijd de beste voorlichting.

Men zorge ervoor steeds over kleine enveloppen te beschikken, c.q. met rouwrand, die bij de kaartjes passen.

GEBRUIK.

De naamkaartjes kunnen op verschillende manieren in het maatschappelijk verkeer worden gebruikt.

Allereerst worden zij gebruikt bij het afleggen van beleefdheidsbezoeken. Treft men de persoon, wie men een bezoek wenst te brengen, niet thuis, dan geeft men zijn kaartje af na er een net klein vouwtje in te hebben gemaakt; dit heeft de betekenis, dat men zelf het kaartje heeft afgegeven.

Het afgeven van meer dan één kaartje, indien men b.v. aan Mijnheer en Mevrouw een bezoek dacht te brengen, kan overbodig worden beschouwd.

Het is evenwel in sommige kringen gebruikelijk, om in zo'n geval, wanneer men met zijn echtgenote het bezoek komt brengen, één kaartje van „De Heer en Mevrouw....." en één kaartje van zichzelf alleen (speciaal voor de heer des huizes bestemd) af te geven. Gold het bezoek Mijnheer en Mevrouw beiden, doch trof men alleen de vrouw des huizes thuis, dan geldt het als een beleefdheid tegenover Mijnheer om bij het weggaan een gevouwen kaartje voor hem op een daartoe geschikte plaats in de gang achter te laten. Brengt men dit bezoek met zijn echtgenote, dan late men eveneens voor Mijnheer een kaartje van *zich zelf* — *niet* van „De Heer en Mevrouw ....." — achter.

Het verdient aanbeveling om zich op de hoogte te stellen van de plaatselijke gebruiken, aangezien er in sommige plaatsen, zelfs in de verschillende kringen in één stad, afwijkende gebruiken bestaan.

Brengt men een bezoek aan iemand, die in een hotel logeert, dan is het raadzaam, teneinde vergissingen te voorkomen, op het naamkaartje de naam te schrijven van degene voor wie het bestemd is.

In de tweede plaats kunnen naamkaartjes dienst doen bij het bezoeken van iemand, die men niet persoonlijk kent maar met wie men een onderhoud wenst te hebben. Men geeft zijn kaartje af aan het huisadres of aan het kantoor van degene, die men wil spreken, en voegt daar de mededeling aan toe, dat men gaarne een onderhoud met hem zou willen hebben.

In de derde plaats kan het naamkaartje worden gebruikt als een korte betuiging van medeleven, hetzij een gelukwens, hetzij rouwbeklag, e.d. In dat geval wordt deze betuiging aangeduid door enkele woorden of ook wel door een algemeen erkende afkorting; in de regel gelden enkele woorden voor beleefder en vriendelijker dan de geijkte afkortingen.

In de vierde plaats kan men het naamkaartje gebruiken om dit, eventueel voorzien van enkele vriendelijke woorden, te voegen bij een geschenk, hetzij een bloemstuk, hetzij een boek of ander voorwerp, dat men aan iemand laat sturen, opdat de gelukkige ontvanger terstond wete wie hij voor het geschenk kan bedanken.

En tenslotte doet het naamkaartje dienst, wanneer men een plaats waar men lid was van een officiersmess of van een sociëteit, metterwoon verlaat. Waar het in de regel onmogelijk zal zijn om in zo'n geval van alle medeleden persoonlijk afscheid te nemen, late men in de mess of in de sociëteit een naamkaartje achter met de afkorting t.a. of p.p.c.

Dat naamkaartjes ook wel eens worden gebezigd om iemand een mededeling of dankbetuiging te doen toekomen, kan niet worden ontkend. Deze gewoonte verdient evenwel geen navolging; in ieder geval zende men aan ouderen en meerderen nimmer een kaartje met een mededeling of een dankbetuiging, maar schrijve hun altijd een briefje.

BUITENLAND.

Ontvangt men in het buitenland de uitnodiging om zich, gedurende het verblijf in een plaats, als tijdelijk lid van een club te beschouwen, dan betuige men het bestuur daarvoor *schriftelijk dank* en brenge de president en de secretaris een naamkaartje; bij vertrek bedanke men per brief voor de ondervonden beleefdheid.

Het is veelal de gewoonte om, alvorens voor goed te vertrekken, een naamkaartje met adres te overhandigen, of te doen toekomen, aan enkele personen, met wie men zich meermalen aangenaam heeft onderhouden.

VI. BEZOEKEN.

TOT de meest geliefkoosde tijdpassering van een man, die een volledige dagtaak heeft, behoort in het algemeen niet het afleggen van min of meer vormelijke bezoeken. Het gevolg is, dat velen er zich weinig aan gelegen laten liggen. Nu is men natuurlijk enerzijds geheel vrij om zijn bezoeken naar eigen keuze te beperken, maar anderzijds zou men bepaald onjuist handelen, wanneer men in zijn garnizoensplaats in gebreke bleef een zeker minimum aantal bezoeken af te leggen. Er zijn nu eenmaal verplichtingen, waaraan een officier zich niet mag onttrekken en hiertoe behoren een aantal officiële en particuliere bezoeken; tot de officiële is hij ambtshalve verplicht, tot de particuliere op grond van maatschappelijke vormen, waaraan elk officier zich heeft te houden.

OFFICIËLE BEZOEKEN.

De officier, die zijn nieuwe garnizoen bereikt, meldt zich terstond bij zijn nieuwe korpscommandant.

Hij wordt vervolgens aan de officieren van het onderdeel en aan zijn onderhebbenden voorgesteld. Indien hij niet op de dag van aankomst of de daarop volgende dag aan de officieren van het onderdeel wordt voorgesteld, behoort hij, uiterlijk op laatstbedoelde dag, zijn commandant te verzoeken hem toe te staan zelf met de overige officieren te gaan kennis maken. In elk geval behoort hij zich reeds op de eerste dag voor te stellen aan de mess-president.

Op het bureau van zijn commandant vraagt hij een lijst van de militaire en civiele autoriteiten, aan welke hij zal worden voorgesteld en van diegene, bij welke hij zijn opwachting zal moeten maken.

Om zich bij een autoriteit te melden laat men zijn naamkaartje aan diens adjudant of secretaris overhandigen met het verzoek deze te mogen spreken. Nadat men bij hem is toegelaten, deelt men de reden van zijn komst mede. Ook al wordt men daarna niet tot de autoriteit toegelaten, omdat deze afwezig is of verhinderd om te ontvangen, wordt men nochtans geacht aan de vereiste beleefdheid te hebben voldaan. Men verzuime in dat geval evenwel niet de eerste de beste gelegenheid aan te grijpen om alsnog aan de autoriteit te worden voorgesteld, resp. bij deze zijn opwachting te maken.

Blijft men gedurende enkele dagen in een plaats, waar een deel van

het Korps of wapen, waartoe men behoort, in garnizoen ligt, dan ga men zijn opwachting maken bij de commandant op diens bureau.

PARTICULIERE BEZOEKEN.

Na aankomst in een garnizoen drage men zorg zo spoedig mogelijk de gebruikelijke particuliere bezoeken af te leggen.

Het verdient aanbeveling om bij een oudere collega, *die zich veel in gezelschappen beweegt*, de daartoe nodige inlichtingen in te winnen, aangezien de plaatselijke gebruiken, die uiteraard niet overal gelijk zijn, hier geheel de doorslag geven.

Zo gauw zich een geschikte gelegenheid voordoet, behoort de nieuw aangekomene zich te laten voorstellen aan de echtgenoten der officieren van zijn korps; in het bijzonder geldt dit ten aanzien van de echtgenoten van zijn chefs en van zijn Compagnie-, Batterij- of Eskadronscollega's.

Indien het te voorzien is, dat deze gelegenheid zich vooreerst niet zal voordoen, verdient het aanbeveling om aan de betrokken officier, vooral wanneer men door dienstverband veel met hem in aanraking komt, vergunning te vragen om Mevrouw een bezoek te brengen en daarbij tevens te informeren, wanneer dit gelegen zou komen. Het is evenwel als regel beleefder om eerst dàn de toestemming tot het brengen van een bezoek te vragen, indien men Mevrouw eens of meermalen ontmoet heeft en het verzoek tot haarzelf te richten.

Aangezien de dames tegenwoordig meestal geen vaste ontvangdag meer plegen te houden, verzuime men niet te vragen op welke dag en welk uur men het bezoek mag brengen. Men houde zich vervolgens aan de politesse des rois en verschijne *stipt* op tijd.

Geldt het een eerste bezoek, dat *'s middags* wordt gebracht, dan blijve men in geen geval te lang (niet langer dan een half uur,) tenzij er *gegronde* reden bestaat voor het vermoeden, dat de gastvrouw op een langduriger bezoek heeft gerekend of dit althans op prijs zou stellen. De jonge officier wordt te dien aanzien enige bescheidenheid aanbevolen, want menige gastvrouw zal zich, louter uit hoffelijkheid, een betuiging van spijt over het „spoedige" vertrek laten ontvallen.

Wordt daarentegen het eerste bezoek *des avonds* gebracht — hetgeen vroeger nagenoeg nooit, maar tegenwoordig, nu vele officiersvrouwen wegens gebrek aan huispersoneel overdag de handen vol hebben, veelvuldig voorkomt — dan kan de duur ervan gevoeglijk op ongeveer een uur worden gesteld.

TENUE EN GEDRAG.

Uiteraard is de veldtenue niet de kleding, waarin men bezoeken aflegt. Mocht evenwel de jonge officier nog niet over een andere

uniform beschikken, dan dient hij zich vanzelfsprekend in veldtenue bij zijn nieuwe onderdeel te melden, en eveneens in deze tenue de overige noodzakelijke officiële bezoeken af te leggen.

De dagelijkse tenue (service dress) en de geklede tenue zijn de uniformen, waarin men bezoeken behoort af te leggen. Voor hen, die niet over de geklede tenue beschikken, bestaat er uiteraard geen keuze; maar wie wel een geklede tenue bezit, zal zich hebben af te vragen of hij voor een bepaald bezoek deze tenue, dan wel de dagelijkse tenue behoort te dragen.

Als algemene richtlijn kan in dat geval het beste dienen de beantwoording van de vraag: wat zou de meest correcte kleding zijn, indien ik niet in uniform maar in burger zou gaan. Indien het antwoord zou luiden: a) avondtoilet (rok), dan wordt soms de ceremoniële, soms de geklede tenue gedragen; b) avondtoilet (smoking), of jacquet: de geklede tenue; c) colbert: de dagelijkse tenue.

Indien men, na informatie bij ouderen die zich veel in gezelschap bewegen, toch nog in twijfel mocht verkeren, kieze men uit hoffelijkheid tegenover de gastvrouw steeds de tenue waarmede haar de meeste eer wordt bewezen. Dit laatste kan zich b.v. voordoen, indien men, als burger, in een donkerblauw colbert zou gaan; in zo'n geval is de dagelijkse tenue ongetwijfeld verantwoord, maar menige gastvrouw zal de geklede tenue aan haar dis of op haar receptie zeer zeker op prijs stellen.

Ten aanzien van het dragen van de sabel, moge op het volgende worden gewezen. De sabel (en natuurlijk ook de klewang) is tot 1940 een wapen geweest, dat tot de oorlogsuitrusting behoorde. Het was daarom volkomen juist, dat de officieren bij tal van voorkomende gelegenheden een sabel, in enigszins fraaie uitvoering, bij de toentertijd gangbare uniform droegen. En het is dan ook verantwoord om bij de oude uniformen, voor zover die thans nog worden gedragen, aan de sabel de plaats te blijven toekennen, die deze eertijds had.

Maar ten tijde van de invoering in ons leger van nieuwe uniformen (de tegenwoordige veldtenue en dagelijkse tenue) had de sabel geheel opgehouden een wapen te zijn. Daarom is het dragen van een sabel bij deze uniformen in feite te beschouwen als een anachronisme, en dus niet verantwoord.

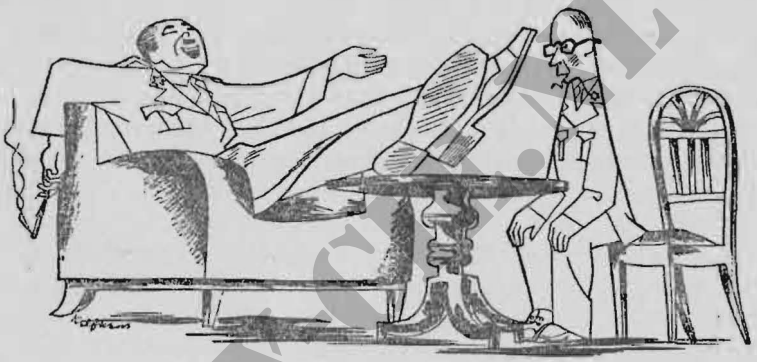
Traditie is een kostbaar goed, en moet vooral in het leger worden hooggehouden. Maar zij wordt niet bevorderd door het in stand houden van gebruiken, die het zeer nuchtere Nederlandse volk als een anachronisme zou beschouwen. Door de hoogste militaire autoriteiten is dan ook, bij tal van, zuiver militaire, plechtigheden, nimmer de sabel gedragen bij de uniform, waarbij deze niet past.

Bij de *ceremoniële tenue* worden altijd sabel en witte zeemlederen handschoenen gedragen.

Gaat men in *geklede tenue* naar een plechtigheid, zoals een receptie, een huwelijk, een begrafenis, e.d., dan behoort men eveneens sabel en witte handschoenen te dragen. Begeeft men zich binnenshuis, dan worden in de gang de overjas en de kepi afgegeven. De kepi *kan* in de hand worden meegenomen, maar aangezien dit nog nooit op iemands verschijning een stempel van grotere hoffelijkheid of deftigheid heeft vermogen te zetten, en het bovendien zeer onpractisch en lastig is, kan de kepi gevoeglijk in de gang worden achtergelaten. Men blijft gewapend en houdt, bij meer officiële plechtigheden, de handschoenen aan *en dichtgeknoopt*.

Bij gelegenheden, waarbij de aanwezigen elkander de hand plegen te reiken, kan men, na de hoofdpersonen te hebben begroet, de rechterhandschoen of beide handschoenen in de hand nemen.

Brengt men een bezoek, waarbij men de dagelijkse tenue draagt, dan worden overjas, pet of baret, handschoenen en stokje in de gang achtergelaten.

Zó zit men niet,..... maar ook niet zó!

Ofschoon een schuchtere houding en een huiverig plaats nemen op de punt van een stoel allerminst zijn aan te bevelen, dient men het zich toch niet al te gemakkelijk te maken. Men verlieze niet uit het oog, dat men „gast" is, niet „stamgast", hoezeer de gastvrouw er ook in moge slagen haar gast op zijn gemak te stellen.

Het geldt als ongemanierd om, bij een eerste bezoek, de benen over elkaar te slaan.

Men behoort met roken te wachten, tot een sigaret wordt aangeboden; rookt men ongaarne sigaretten maar b.v. wel een pijp, dan zal men met het roken hebben te wachten tot na afloop van het bezoek.

Als er wordt gerookt, behoort men niet alleen zijn sigaret uit de mond te nemen indien men spreekt, maar eveneens indien men wordt

aangesproken of indien men een kop thee e.d. in ontvangst neemt. Men zorge steeds tijdig op te staan om het aangebodene in ontvangst te nemen. Het schoteltje is niet bestemd voor asbak; evenmin is het lepeltje bedoeld om er langdurig mede te roeren noch om er de achtergebleven suiker, hoe verleidelijk het ook zij, mede uit te lepelen.

Indien men, op bezoek zijnde, vreemden ontmoet, behoort men zich te laten voorstellen.

Is men gast geweest bij een diner of had men een uitnodiging ontvangen, waarvan men geen gebruik heeft kunnen maken, dan brenge men — bij voorkeur binnen 14 dagen na het (eventueel misgelopen) diner — een beleefdheidsbezoek terug, het z.g. digestiebezoek.

Op een digestie-bezoek bedanke men niet opnieuw voor de ondervonden beleefdheid; kon men de uitnodiging niet aannemen, dan is dit bezoek een goede gelegenheid om de reden van verhindering nader toe te lichten en er zijn leedwezen over uit te drukken.

Ontvangt men zelf van iemand bezoek of wordt men gedurende een ongesteldheid door bekenden opgezocht, dan behoort men dit binnen een maand met een tegenbeleefdheid (een bezoek of een uitnodiging) te beantwoorden.

Wordt men uitgenodigd een bezoek te komen brengen, dan wachte men niet te lang, hoogstens drie weken.

Y-CIE.NL

CONVERSATIE.

UIST omdat de persoonlijkheid het meest tot haar recht kan komen bij de conversatie, moet de conversatie wel als het belangrijkste element in het maatschappelijk verkeer worden beschouwd. Menigeen, die in omgangsvormen bij anderen ten achter staat, kan hun de loef afsteken op het terrein van de conversatie. Het peil van de maatschappelijke omgang wordt dan ook in hoofdzaak door de conversatie bepaald. En aangezien, zoals wij reeds zagen, omgangsvormen juist dienen om de omgang gemakkelijker en aangenamer te maken, zal de conversatie op ditzelfde doel gericht moeten zijn.

Het enige middel, om de juiste toon van conversatie te treffen, is: zie U zelf, zoals een ander U ziet. Wij doelen hiermede op een aantal veel voorkomende gevallen, waarbij inbreuk op de goede conversatietoon wordt gemaakt.

Degene, die in den brede uitweidt over een onderwerp, dat hemzelf veel belang inboezemt, is veelal geneigd te vergeten, dat zijn gehoor voor dit onderwerp misschien weinig of in het geheel geen belangstelling heeft. Misleid door een beleefd luisteren naar zijn eindeloos relaas, komt het niet bij hem op, dat hij zijn gehoor verveelt.

Een ander, die een vlot verteller is en zijn gehoor terecht geruime tijd heeft weten te boeien, beseft niet altijd bijtijds, dat een ander ook wel eens wat wil zeggen. Ook hij wordt misleid door een beleefd en zelfs aandachtig luisteren, en verzuimde te bedenken, dat voor een aangename conversatie een vlotte dialoog vereist is, en niet een vlotte monoloog.

Tegenover deze praters kan men hen stellen, die zich beperken tot luisteren en tot het beamen van opmerkingen van anderen. Zij durven zich, uit verlegenheid, niet te uiten. Een conversatie met hen wordt „trekken". Zij geven er zich onvoldoende rekenschap van, dat „payer de sa personne" ook hun plicht is. Het kan zijn, dat het hun niet gegeven is iets te zeggen, dat interessant of vermakelijk is; zij dienen dan evenwel te volstaan met meer huisbakken opmerkingen. Maar met beamen, en verder zwijgen, bouwen zij geen conversatie op en noodzaken zij de gastvrouw tot een vrijwel onafgebroken monoloog. Het behoeft geen betoog, dat deze lieden tot de vervelende bezoekers behoren.

Om een goed causeur te worden, moet men beginnen een *belang-*

stellend luisteraar te zijn. Zonder die belangstelling immers is het onmogelijk om, naar aanleiding van hetgeen werd gezegd, opmerkingen te maken die tot een gedachtenwisseling kunnen leiden; en op dat laatste komt het in de conversatie juist aan.

Heeft men een afwijkende mening, dan is er geen bezwaar tegen om daarvan op bescheiden wijze te doen blijken, maar men hoede zich er wel voor een twistgesprek of een, veelal onvruchtbaar, debat te ontketenen.

Sprekende over andere personen onthoude men zich van critiek; maar al te dikwijls ontaardde critiek in kwaadspreken, waardoor ernstige verwijdering ontstond tussen hen, die juist op samengaan waren aangewezen. *Dit laatste geldt met name voor garnizoensplaatsen.*

Gebrek aan tact is een fout, die onder alle omstandigheden moet worden vermeden. Strijdvragen op politiek en godsdienstig terrein behoren niet tot de conversatie van een goed causeur. Verder spreekt het vanzelf, dat men pijnlijke onderwerpen in het geheel niet aanroert; „dans la maison d' un pendu on ne parle pas de la corde".

Hoezeer men ook vervuld moge zijn van zijn militaire werkzaamheden, toch onthoude men zich er van over de dienst te spreken. Voor hem, die zich regelmatig op de hoogte houdt van de actuele onderwerpen, die in de pers worden behandeld, zal het geen moeilijkheid opleveren een gesprek hierover te voeren en de militaire dienst buiten de conversatie te laten.

Dat men, als bezoeker, met de gastvrouw een gesprek voert, spreekt wel vanzelf. Maar men behoort zich eveneens met de overige aanwezigen te onderhouden. In het bijzonder zal de gastvrouw het op prijs stellen, indien men zich de moeite geeft om ook tot diegene der aanwezigen, die uit zichzelf minder gemakkelijk aan de conversatie deelneemt, nu en dan het woord te richten.

Enige levendigheid in de toon van conversatie is zonder twijfel aan te bevelen, maar mag nimmer gaan ten koste van een rustige houding en een kalme manier van spreken. Men luistert ongaarne naar iemand, die zenuwachtig of opgewonden praat, zijn betoog met hand- en armgebaren tracht te verrijken, of aan zijn wisselende gemoedsstemming uitdrukking geeft door een keur van grimassen.

Indien men er slag van heeft om op geestige wijze een grap te vertellen, zal men hiermede ongetwijfeld de gastvrouw en de overige gasten een vrolijk moment kunnen bezorgen. Men vervalle evenwel niet in de rol van conférencier, en beijvere zich niet om het gezelschap onafgebroken met grappen bezig te houden.

Mist men de gave om een grap geestig te vertellen, dan begeve men zich liever niet op dit terrein; men zou hoogstens een succès d' estime behalen.

Voor een grap kieze men het juiste ogenblik uit, *zodat de grap aansluit bij het gesprek.* In elk geval dient men er rekening mede te houden, dat geen der aanwezigen aan het gehalte van de aardigheden aanstoot kan nemen.

Zogenaamde „gepeperde" grappen mogen nu en dan in de mess opgeld doen, in gezelschap van dames of van meerderen zijn zij contrabande. Ook dient men dit soort van aardigheden van zijn ondergeschikten niet te verdragen, want zij duiden in dat geval op een gebrek aan respect.

Dat men tegenover dames, ouderen en meerderen „met twee woorden" behoort te spreken, mag als algemeen bekend worden verondersteld.

Indien de oudere burger is of niet-meerdere, spreekt men hem aan met „Mijnheer N." De achternaam wordt *altijd* genoemd.

Mevrouw spreekt men aan met „Mevrouw". In sommige kringen wordt hieraan de achternaam toegevoegd, maar het verdient de voorkeur deze achterwege te laten.

Een ongehuwde dame spreekt men aan met „Juffrouw N."; ook hier wordt de achternaam *altijd* genoemd. Indien zij een adellijke titel of praedicaat voert, zegt men „Freule"[1]), *altijd zonder* haar achternaam wanneer men tot haar spreekt, maar *met* de achternaam als men *over* haar spreekt.

Sprekende tot, of over, andere personen die een adellijke titel of praedicaat voeren, zegt men „Mijnheer en Mevrouw M.". De titel, c.q. het praedicaat wordt alleen genoemd bij officieel voorstellen („Baron en Barones M."; nooit met toevoeging van „Mijnheer" of „Mevrouw"), maar wordt overigens bekend verondersteld doch nooit genoemd.

Sprekende over zijn eigen echtgenote zegt men „mijn vrouw", over eens anders echtgenote daarentegen niet „Uw vrouw" maar „Mevrouw", eventueel gevolgd door de achternaam.

Degene die, over zijn vader sprekende, deze als „de oude heer" betitelt, begaat een ongepastheid, die in zijn vlegeljaren als uiting van branie misschien verklaarbaar zou zijn geweest, maar waarvan hij zich, officier zijnde, ten enenmale heeft te onthouden.

Bij de conversatie doet zich veelal het probleem voor, of men iemand zal tutoyeren of niet. Voor de jonge officier maakt dit uiteraard geen probleem uit, omdat het initiatief *nooit* van hem maar steeds van de oudere of van de dame moet uitgaan.

Als voor het tutoyeren een logische motivering zou zijn aan te voeren, zou het geen probleem opleveren. Maar het is in sterke mate

[1]) De *eu* moet niet worden uitgesproken als in het Franse „seule", maar als de *ui* in „ruilen". (De aanwijzingen in sommige woordenboeken laten ruimte voor misverstand.)

onderhevig aan een zekere mode en aan plaatselijke gebruiken, zelfs aan onderling verschillende gebruiken in éénzelfde plaats.

De jonge officier, en vooral, indien hij gehuwd is, zijn echtgenote zullen daarom goed doen wat het tutoyeren betreft een afwachtende houding aan te nemen en zich te richten naar de gebruiken in de kringen, waarin zij zich bewegen.

In het leger worden de bij de troep ingedeelde officieren door hun chefs getutoyeerd. Daarentegen wordt een officier, die niet meer tot de jongeren kan worden gerekend en die buiten troepenverband dienst doet, door zijn chefs en door andere meerderen niet terstond getutoyeerd, behalve door diegenen die dit ook voordien reeds deden en door hen, die, op hun eigen verzoek, ook door hem worden getutoyeerd.

Indien echter een chef van een troepenonderdeel tot een zijner onderhebbende officieren het woord richt in het bijzijn van ondergeschikten, spreekt hij hem toe met „Mijnheer P." Indien de omgang tussen de chef en zijn officieren van vriendschappelijke aard is, kan hiervan worden afgeweken.

Indien een commandant zijn officieren voor een bespreking of voor het doen van mededelingen bijeen heeft laten komen en hen, al dan niet in het bijzijn van minderen, toespreekt, behoort hij zich van tutoyeren, in welke vorm ook, te onthouden. Inbreuk hierop zou een ernstig gebrek aan goede vormen verraden.

Ook gelijken in rang behoren elkander met „Mijnheer P." toe te spreken, indien zij ambtshalve in het bijzijn van de troep elkander iets hebben toe te voegen.

Het streng de hand houden aan deze vormen van wellevendheid is van groot belang, omdat hierin een van de middelen is gelegen om het aankweken en het handhaven van stijl in het officierskorps te bevorderen. En zonder stijl is een goede korpsgeest onbestaanbaar.

TALEN.

Het kan voorkomen, dat men in gezelschap buitenlanders ontmoet, die geen Nederlands verstaan. Het vermijden van een gesprek omdat men zich in een vreemde taal niet kan uitdrukken, zou zowel tegenover deze buitenlanders als tegenover de gastvrouw van een ernstig gebrek aan wellevendheid getuigen. Elke officier behoort daarom althans twee vreemde talen (bij voorkeur Engels en Frans) zodanig te beheersen, dat hij hierin zonder opvallende inspanning een vlot gesprek kan voeren.

Ondanks de vriendelijke loftuitingen, die meermalen aan Nederlandse officieren ten deel vallen over hun kennis van vreemde talen, moet nochtans worden geconstateerd, dat verreweg de meesten van

hen het niet veel verder brengen dan tot een vrij houterig vertaald Nederlands, waarmede zij zich dan zo ongeveer kunnen redden.

Maar voor het vlot en goed spreken van een vreemde taal, een eerste vereiste voor het voeren van een *aangename* conversatie, is meer nodig, n.l. een ruime woordkeus en een voldoende meesterschap over de zinsbouw, het accent en de intonatie.

Wie ermede zou volstaan om b.v. de Engelse taal grammaticaal in de perfectie te spreken doch zonder Engels accent en Engelse intonatie, geeft slechts goed vertaald Nederlands ten beste maar geen Engels[1]).

Elke taal heeft een eigen klankbeeld, een eigen intonatie, die een integrerend deel van de taal uitmaakt. Een zekere schroom weerhoudt echter vele Nederlanders ervan, zich aan een buitenlandse intonatie te wagen. Zij zijn bang aanstellerig te worden gevonden en blijven daarom liever, met de grote hoop mee, min of meer houterig vertaald Nederlands spreken. Toch is er maar weinig durf voor nodig om van de Nederlandse intonatie en tongval voor korte tijd afstand te doen en zich er op toe te leggen de juiste buitenlandse intonatie te pakken te krijgen.

Voor hen, die over imitatievermogen beschikken, zal dit ongetwijfeld minder moeilijkheden opleveren dan voor hen, die dit vermogen missen; maar ook deze laatsten kunnen, met iets meer moeite, uitstekende resultaten bereiken.

Men legge er zich daarom op toe die remmende schroom te overwinnen, scherpe zijn gehoor om het klankbeeld en het accent van de vreemde taal op te vangen, en grijpe *elke* gelgenheid aan om routine op te doen, aangezien dit de *enige manier* is om een vreemde taal behoorlijk en vlot te leren spreken. (Radio.)

Ontmoet men evenwel buitenlanders, die onze taal wèl verstaan en spreken, dan is er niets tegen om in het Nederlands met hen te converseren.

Wij mogen, ja wij *behoren* trots te zijn op onze eigen, zéér mooie en rijke taal en het zou niet in overeenstemming zijn met die gepaste trots, indien wij een vreemde taal zouden gebruiken daar, waar gevoeglijk Nederlands kan worden gesproken.

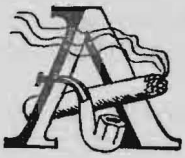
Dit geldt met name, wanneer men in gesprek geraakt met personen uit het Vlaams sprekende deel van België.

---

[1]) De enige manier om Engels met een goed accent te spreken bestaat hierin, dat men de onderkaak iets naar voren brengt; het is dan zelfs *onmogelijk* Nederlands te *spreken* zonder een volkomen Engels accent.

Voor een goed Frans accent bestaat zulk een eenvoudig hulpmiddel niet; men moet vóór in de mond praten en zich voorts bij elke voorkomende gelegenheid scherp rekenschap geven van de wijze, waarop de Fransman zijn taal spreekt.

VIII. ROKEN.

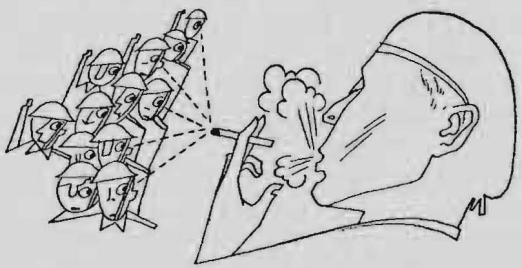
L kan niet ontkend worden, dat er tegenwoordig tot in de hoogste maatschappelijke kringen zowel onder heren als onder dames algemeen wordt gerookt, en dat de beperkingen, die vroeger te dien aanzien golden, voor een groot gedeelte zijn vervallen, zo behoort het toch tot de goede toon om enkele vormen in acht te nemen en zich onder bepaalde omstandigheden van roken te onthouden.

Het is voor elke militair ontoelaatbaar om zich met rookgerei bij een meerdere op diens bureau te vervoegen. De meerdere zou bovendien te kort doen aan het aan zijn functie verschuldigde respect, indien hij ook maar enige inbreuk op deze regel toeliet. Wel kan hij zijnerzijds, als de mindere tot hem is toegelaten, verlof geven om te roken; een verzoek daartoe behoort nimmer van de mindere uit te gaan.

Officieren — en in het algemeen alle militairen — behoren te doen uitkomen, dat hun besef van discipline niet tot het terrein van militaire orders beperkt blijft; zij dienen zich derhalve overal, waar het roken verboden is, stipt aan die verbodsbepaling te houden (b.v. in spoorwegcoupé's, sommige wachtkamers, enz.).

Aan de officierstafel, in de mess, behoort men niet te roken, voordat de mess-president of zijn plaatsvervanger daartoe toestemming heeft gegeven. Indien de maaltijden in de mess niet gezamenlijk worden gebruikt, zullen zij, die reeds klaar zijn met eten, niet in de eetzaal blijven roken, omdat dit een gebrek aan wellevendheid zou zijn tegenover hen die nog aan het eten zijn of nog met de maaltijd moeten beginnen.

Een officier, die een oefening van een troep bijwoont, — onverschillig of hij tot dit onderdeel behoort, een hogere chef is, dan wel als gast tegenwoordig is — behoort niet te roken zolang het roken aan de troep is verboden.

...zolang het aan de troep verboden is.

I.G.I.

Indien men met ouderen aan tafel zit, behoort men tijdens de maaltijd niet te roken totdat een der ouderen door zijn voorbeeld te kennen geeft, dat hij het ogenblik daartoe gekomen acht.

In een hotel behoort men niet in de ontbijtzaal te roken, waar nog logé's aan tafel zitten, of nog verwacht kunnen worden.

Het verdient de voorkeur om niet te roken, wanneer men met een dame op straat loopt.

Het mag als vanzelfsprekend worden beschouwd, dat men niet rokend op bezoek komt, zelfs niet bij zeer goede bekenden.

Indien men op bezoek is, rookt men niet voordat de gastheer of de gastvrouw *eigener beweging* daartoe vergunning heeft gegeven. Soms hoort men, nadat de gastheer rookgerei heeft aangeboden, de gast tot de dames de vraag richten of zij het roken toestaan; de vraag, die als een beleefdheid bedoeld was, is evenwel misplaatst, omdat zij veronderstelt dat de gastheer de goede vormen zou hebben verwaarloosd; zij is daardoor een *overdreven* beleefdheidsvorm geworden en deze soort vormen is altijd meer remmend dan bevorderlijk voor de aangename omgang. Is men zelf gastheer, dan kan het aanbeveling verdienen om met een enkel woord aan te geven, dat het roken de gastvrouw niet zal hinderen. Is het enerzijds de plicht van de gastheer of de gastvrouw om te zorgen, dat de nodige asbakjes gereed staan, anderzijds behoren de gasten blijk te geven deze voorzorg te waarderen en dus de as en de sigarettenteindjes niet op een theeschoteltje of andere niet daarvoor bestemde plaatsen te deponeren. Ook in localiteiten, waar men niet een asbakje onder zijn onmiddellijk bereik heeft, behoort men er zich ten enenmale van te onthouden as en gedoofde eindjes sigaar of sigaret op de vloer, op de vensterbank of op een meubel te deponeren. Men kan daartoe van een kachel of een open haard gebruik maken, maar beter is het om daar, waar klaarblijkelijk niet op rokers is gerekend, in het geheel niet te roken.

Indien men bezig is met roken en men wordt dan aan een dame of een meerdere voorgesteld, behoort men, zo enigszins mogelijk, vóór het voorstellen het rookgerei op een asbakje weg te leggen. Dit geldt ook bij een begroeting van een dame of een meerdere, die men reeds kent.

IX. MAALTIJDEN.

ALGEMEEN.

SOMMIGE lieden gaan ten onrechte van de gedachte uit, dat zij thuis met „gewone" tafelmanieren wel kunnen volstaan en alleen hun beste beentje behoeven voor te zetten, als er gasten zijn of als zij zelf ergens te gast zijn.

Zij tonen daardoor evenwel een zeker gebrek aan zelfrespect. Maar bovendien laten zij de gelegenheid voorbijgaan om zich dagelijks te gewennen aan behoorlijke manieren; wanneer zij dan op een diner hun „beste" manieren inschakelen, zal het onmiddellijk opvallen, dat hun dit min of meer onwennig afgaat. En met onwennigheid op het stuk van goede manieren zou een officier belangrijk te kort schieten ten aanzien van de eisen, die aan hem, als behorende tot het Nederlandse officierskorps, in gezelschap worden gesteld.

Natuurlijk heeft de gewone maaltijd een eenvoudiger, soberder verloop dan een feestelijk diner. Bij het laatste moeten ongetwijfeld enkele gebruiken in acht worden genomen, waarvan aan de gewone maaltijd geen sprake is. Maar alle handelingen, die bij gewone maaltijden voorkomen, behoren steeds op dezelfde correcte wijze te worden verricht als op een diner het geval zou zijn.

ALLE MAALTIJDEN.

De meest voorkomende gelegenheid, waarbij men met huisgenoten of met anderen bijeenkomt, is de maaltijd, en de deelnemers daaraan behoren derhalve tegenover elkander bepaalde vormen van wellevendheid in acht te nemen.

Nooit mag een maaltijd ontaarden in een „voederen der dieren", een louter vullen van de maag. Hij dient daarentegen steeds te worden beschouwd als een aangename en, in dubbele zin, verkwikkende faze in de sleur van de dagelijkse beslommeringen en tevens als een welkome gelegenheid om, onder het nuttigen van de opgediende gerechten, van gedachten te wisselen (maar zonder heftige discussies!). Daarom vereist een goed verloop van de maaltijd niet alleen een voldoende culinaire voorbereiding, maar vooral een grote mate van wellevendheid van de disgenoten jegens elkander. Dit laatste, het zij met nadruk gezegd, geldt vooral voor de dagelijkse maaltijden thuis.

Men zorge daarom aan elke maaltijd correct gekleed te zijn en neme, zo mogelijk, de moeite om zich voor de maaltijd te verkleden. Ook de vrouw des huizes zal 's avonds niet aan tafel gaan in de kleding, die zij 's morgens droeg; men bewijze haar dus de beleefdheid, die zij zelf ook in acht neemt.

Ongekamde haren, onverzorgde handen en nagels, en bemodderde schoenen vereisen *te allen tijde* de nodige correctie, voordat men aan tafel gaat.

Men verschijne aan de maaltijden steeds op tijd; laatkomers begaan niet alleen de onbeleefdheid anderen te laten wachten, maar veroorzaken bovendien last met betrekking tot de warme gerechten.

Men ga niet zitten, voordat de vrouw des huizes hiertoe het sein geeft en men zij zonodig zijn buurdames behulpzaam met het aanschuiven van haar stoel. Dit laatste geldt in de huiselijke kring meer speciaal een dame van gevorderde leeftijd of iemand, die moeilijk ter been is; wie hiervan in zijn eigen kring geen gewoonte maakt, zal het op een diner wellicht verzuimen te doen of doet het dan onhandig en daardoor te weinig onopvallend.

Als men, bij het aan tafel gaan, zijn stoel aanschuift, behoort dat zo min mogelijk hoorbaar te geschieden; hetzelfde geldt bij het opstaan. Het is stellig niet te veel gezegd, dat in de wijze, waarop een gezelschap zich aan tafel zet en van tafel opstaat, een criterium voor zijn welgemanierdheid is gelegen.

Eenmaal gezeten zijnde blijft men zitten, totdat de maaltijd is afgelopen. Wordt men om een dringende reden van tafel weggeroepen, dan verontschuldige men zich tegenover de overige aanwezigen; ook thuis.

Het servet, dat uitsluitend dient om mond en vingers af te vegen, behoort op schoot te worden gelegd; wie het tussen hals en boord of op andere wijze als frontdekking bevestigt, wettigt het vermoeden, dat hij niet behoorlijk kan eten.

Evenmin bezige men het servet om er zijn bord, vork, mes of lepel mee af te vegen. In elk normaal huishouden kan men er gerust op vertrouwen, dat deze voorwerpen reeds tevoren aan een afdoende reiniging waren onderworpen, zodat dit afvegen geheel overbodig en bovendien voor de vrouw des huizes bijzonder krenkend zou zijn.

Aan de dis behoren alle nodeloze geluiden achterwege te blijven. Eten en drinken mogen worden gezien, maar nooit gehoord.

Het zitten in een behoorlijke houding en enige discretie in het gebruik van de armen verdienen alle aanbeveling. Noch bij het eten, noch bij het snijden van vlees mogen de ellebogen zijwaarts worden bewogen. Evenmin mogen armen of ellebogen op tafel rusten, noch in het vuur van het gesprek door gebarenspel kracht aan een bewering bijzetten. Veel minder mag men van affectie doen blijken voor

degene naast wie men zit, hetzij door een arm om de stoelleuning te leggen, hetzij door andere handtastelijkheden, hoe discreet ook.

Het gebruik van de handen — die niet angstvallig onder de tafel moeten worden verborgen — dient beperkt te blijven tot de bewegingen, die voor een correcte manier van eten en drinken nodig zijn. Zij behoren dus ook niet te worden gebezigd om met een glas, een servetring, een messenlegger, een zoutlepeltje, en wat er al niet meer voor in aanmerking zou komen, te spelen, noch om van een stukje brood fraaie kunstgewrochten te draaien, noch om een hinderlijke kriebel te verdrijven.

Het gebruik van een tandenstoker aan tafel zal de eetlust van de overige aanwezigen zeker even weinig bevorderen als het bezigen van een haarkammetje of van een voorwerp om de nagels te reinigen.

De porties, die van de opgediende gerechten worden genomen, zullen in elk geval de rand van het bord moeten vrijlaten. „There is more in the kitchen", staat op de bodem van een bekend kinderpapbord; de goede eter kan straks gerust een tweede portie krijgen, maar hij lade zijn bord niet te vol.

De lepel behoort in de rechterhand, in de ondergreep, te worden genomen. Bij gebruik van vork en mes neme men de vork in de linker- en het mes in de rechterhand. Men neme nooit lepel, vork of mes in de volle vuist en onthoude zich ervan met „gereed sabel" te eten, d.w.z. met mes, vork of lepel rechtomhoog of schuinsomhoog gericht. Men gebruike nooit het mes als vork, maar uitsluitend om te snijden en het eten op de *bolle* kant van de vork te brengen. Men snijde het vlees niet in kleine stukjes, zodra men het op zijn bord heeft liggen, doch snijde er tijdens het eten telkens een stukje af. Het mes (dat, evenals de vork, in de bovengreep wordt vastgehouden; dus niet als een penhouder, en evenmin als een lepel) mag daarbij nooit tussen de punten van de vork worden geplaatst.

„Gereed sabel!"

Eet men een gerecht alleen met de vork, dan wordt deze in de rechterhand genomen en de spijs wordt aan de punten geprikt.

Het is verwonderlijk om te zien, hoe soms iemand, die terecht nimmer met zijn eigen vork een aardappel uit de dekschaal zou prikken, nochtans zonder enig bezwaar met zijn gebruikte vork boterhammen van de broodschaal neemt. Het is daarom niet overbodig er met nadruk op te wijzen, dat brood *altijd* met de hand van de schaal behoort te worden genomen; inbreuk op deze regel zou kun-

nen doen vermoeden, dat men zijn handen niet behoorlijk heeft gewassen.

Men „schuive" geen spijzen van de schaal op het bord, en neme niet zo veel, dat men voor de mast komt te zitten. Het bord moet leeg (in het buitenland wordt veelal wat op het bord achtergelaten „for Mrs. Manners"), maar men vege het niet schoon met brood, of trachte niet, door het schuin te houden, ook het allerlaatste druppeltje te bemachtigen.

Is men gereed, of wenst men onder het eten wat te drinken, dan worden vork en mes, of lepel, *naast elkaar op* het bord gelegd en niet er naast, ook al beschikt men over een messenlegger. Lepel en vork worden daarbij met de bolle kant naar boven gelegd, behalve de lepel voor de soep, die juist met de holle kant naar boven komt te liggen.

Drinken voordat de mond leeg is (het z.g. „metselen") is vanzelfsprekend uit den boze. Men vege vóór het drinken eerst de mond met het servet af; glazen met sporen van vette lippen getuigen van slechte manieren. Het drinken mag nooit met slurpen gepaard gaan.

... en ook niet zo.

Het eten behoort naar de mond te worden gebracht, niet de mond naar het bord.

Roken gedurende de maaltijd is niet alleen een inbreuk op de goede tafelwetten maar tevens een bewijs van gebrek aan zelfbeheersing. Is de maaltijd ten einde en blijft men nog wat aan tafel zitten praten, of wordt er aan het slot van de maaltijd koffie rondgediend, dan kan men zonder bezwaar een sigaret of een sigaar opsteken. Een pijp roke men bij voorkeur niet in de eetkamer.

DINERS.

BEANTWOORDEN VAN DE UITNODIGING.

Een uitnodiging voor een diner behoort zo spoedig mogelijk te worden beantwoord. Uitstel zou op mindere appreciatie duiden, terwijl het voor de gastvrouw van belang is om spoedig te weten of haar diner ongewijzigd voortgang kan hebben.

Is men verhinderd een uitnodiging aan te nemen, dan is onverwijlde beantwoording van groot belang. Men dient er voor te zorgen, dat de gastvrouw hieromtrent uiterlijk de ochtend, nadat men de uitnodiging ontving, bericht krijgt; men maakt het haar daardoor mogelijk om nog tijdig andere gasten voor de uitvallenden te vragen.

TENUE.

Het is regel, dat een schriftelijke uitnodiging, die in de derde persoon is gesteld of die ongeveer twee weken tevoren wordt uitgezonden, inhoudt, dat men op het diner in rok verschijnt. Gaat men in uniform, dan wordt in dat geval de geklede tenue gedragen, eventueel met fouragères, resp. giberne en pijnappelsnoeren, en model-decoraties.

Sprak het vroeger vanzelf, dat men op alle overige diners smoking droeg, heden ten dage is dat niet meer het geval. Men dient dus steeds te informeren in welke tenue men verwacht wordt.

AANKOMST EN BINNENTREDEN.

Tegenover gastheer en gastvrouw dient men allereerst de beleefdheid in acht te nemen om precies op de aangegeven tijd te verschijnen. Door te vroeg te komen zou men hen in een zeer onaangenaam parket kunnen brengen, terwijl te laat komen tot gevolg zou hebben, dat men hen, en eventueel ook andere gasten, zou laten wachten.

In de gang worden jas en hoofddeksel achtergelaten. Draagt men een sabel, dan wordt deze, alsmede de witte handschoenen, aangehouden. Men vergete niet een eventueel omgeslagen broek in een meer passende vorm terug te brengen en trede vervolgens — *zonder kloppen,* indien de deur door een dienstbode of knecht wordt geopend — de kamer binnen.

Zonder overhaasting of zenuwachtig zoeken gaat men in de eerste plaats de gastvrouw en de gastheer begroeten, ook al bevinden zich vele andere dames en autoriteiten in het vertrek. Zowel bij het binnenkomen als later bij het weggaan begroet men, in beginsel, eerst de dames en daarna de heren.

Na de aanwezigen te hebben begroet ontdoet men zich, op verzoek van gastheer of gastvrouw of van een der familieleden of wel van een daartoe aangewezen bediende, van sabel en handschoenen. Dit mag geen kleedkamer-tafereel opleveren maar moet vlug en onopvallend geschieden.

Met enkele vriendelijke woorden geeft men de gastvrouw te kennen de uitnodiging zeer op prijs te stellen. Men dient er voor te zorgen, dat men vóór het aan tafel gaan aan alle personen, die men nog niet kende, is voorgesteld en aarzele daarbij niet zich zelf eventueel aan een jongere voor te stellen.

AAN TAFEL.

Bij grote, min of meer officiële gastmalen ontvangen de gasten somtijds een schets van de tafelschikking. Gewoonlijk echter zal de gastheer aan de heren de naam opgeven van de dame, die hij hun verzoekt aan tafel te geleiden. Doet de gastheer dat verzoek niet, dan

wachte de jongere gast af tot de oudere heren aan de gastvrouw of aan een der andere dames hun arm hebben aangeboden en trachte te voorkomen, dat een oudere dame zonder geleide aan tafel gaat, terwijl jongere dames wel een cavalier hebben.

Als algemene regel kan worden aangenomen, dat in gezelschappen de getrouwde dames de voorrang hebben boven de ongetrouwde, tenzij het verschil in leeftijd zeer groot is.

De gastheer zal meestal de gang naar tafel aanvangen en de gastvrouw zal haar gasten laten voorgaan en dus de stoet sluiten.

Deze manier van paarsgewijze aan tafel gaan past evenwel alleen in huizen, waar men de beschikking heeft over zeer ruime kamers en gangen en over het nodige dienstpersoneel (minstens twee dienknechts). In alle overige gevallen gaat men aan tafel op verzoek van de gastvrouw, die haar gasten voorgaat naar de eetkamer en hun daar de voor hen bestemde plaatsen aanwijst; de plaatsen kunnen ook zijn aangegeven door een kaartje met de naam van de gast bij elk bord. De gastheer laat zijn gasten voorgaan en sluit de stoet.

Men ga pas zitten, wanneer de dames en de ouderen gezeten zijn. Aan jongeren valt soms de bedenkelijke eer te beurt vlak bij een tafelpoot te zitten; men zij hierop bedacht en trachtte te voorkomen, dat men zich zelf een blauwe knie en aan de gastvrouw een paar gebroken glazen bezorgt.

Men drage zorg, dat het zijn buurdames aan niets ontbreekt en zij haar zonodig behulpzaam; zij zullen het evenwel niet op prijs stellen als men haar bedient.

Indien de wijn niet wordt rondgeschonken, zal de gastheer *na* het voorgerecht of *na* de soep, uit de bij hem staande karaf of fles degenen, die in zijn nabijheid zijn gezeten, van wijn voorzien en aan enkele heren onder de gasten verzoeken met de voor hen staande karaffen hetzelfde in hun omgeving te doen.

Wordt de wijn uit de fles geschonken, dan vulle men eerst zijn eigen glas half vol om te voorkomen dat een ander het bovenste gedeelte zou krijgen, waar kleine stukjes kurk in zouden kunnen drijven en dat misschien iet of wat naar de kurk zou kunnen smaken. Is de wijn gedecanteerd (d.w.z. reeds in de karaf gedaan), dan wordt de kurk niet afgeschonken. Men zie toe het voor een bepaalde wijnsoort aangegeven glas te gebruiken, de glazen niet tot de rand toe te vullen, geen druppel op het tafellaken te morsen [1]) en zijn naastbijzittenden niet met een ledig glas te laten.

Indien het menu op daarvoor bestemde kaarten is aangegeven, neme men hiervan op bescheiden wijze kennis en bestudere dit niet met opvallende aandacht.

[1]) Men kan morsen voorkomen door de fles, terstond na het inschenken, een kwartslag te draaien.

Van het stukje brood, dat veelal bij de borden ligt, mogen kleine stukjes met de hand worden afgebroken en gegeten; nooit mag het mes hierbij te pas komen.

Men lette op een juist gebruik van visvork en -mes (vis mag nooit met een stalen mes worden aangeraakt), of wel van vruchtenmessen.

Een onder het vingerkommetje liggend geborduurd doekje als servetje te gebruiken zal niet nalaten een meewarig lachje of een ironische blik te voorschijn te roepen; men verzuime niet dit soms kostbare product van handenarbeid van het bord te verwijderen alvorens zich van nieuwe gerechten te bedienen.

Iedere gastvrouw zal het op prijs stellen, indien haar gasten zich beijveren om met hun buren een niet luidruchtig doch opgewekt gesprek te onderhouden; een gesprek met verderaf zittenden kan daarom beter worden vermeden. In geen geval vervulle men de rol van zwijgend toeschouwer; evenals bij het brengen van een bezoek rust ook hier op iedere gast de plicht van „payer de sa personne".

Het succes van het diner, dat de gastvrouw aanbiedt, hangt grotendeels af van de geanimeerde tafelgesprekken; men drage er dus zoveel mogelijk toe bij om de gastvrouw eer van haar moeiten en zorgen te doen inoogsten.

Indien men van onbekende gerechten niet weet, hoe men zich er van moet bedienen, of hoe zij worden genuttigd, is het aan te bevelen dit van anderen, die vroeger bediend worden, af te kijken. Men kan ook bedanken, maar het afkijken en nadoen van anderen verdient de voorkeur, omdat men zodoende een ervaring rijker wordt, en er dus bij een volgende gelegenheid minder onhandig voorstaat.

„Wat de boer niet kent, dat eet hij niet" is een devies, dat aan geen diner navolging verdient. Elke gastvrouw zal gaarne zien, dat haar gasten van alle gerechten met smaak eten, al neemt men ook met mate.

Ondanks de verplichting tot een onderhoudende conversatie, dient men toch te zorgen tijdig zijn bord te hebben leeggegeten. De ontdekking dat men de enige is op wie gewacht wordt, kan een vrij pijnlijk ogenblik bezorgen.

Op tafel staande versnaperingen mogen verleidelijk toeschijnen, men bedwinge zijn mogelijk geduld tot deze worden rondgediend, terwijl ze ook na het ronddienen als verboden vrucht moeten worden beschouwd.

Bloemen, behorende tot de tafelversiering, mogen niet worden betast. Pas tegen de afloop van de maaltijd, kunnen zij op voorbeeld of met toestemming van gastheer of gastvrouw in het knoopsgat worden gestoken.

Tegen het ronddienend personeel wordt *niet* gesproken, dan alleen in geval van noodzaak en dan nog zo onmerkbaar mogelijk.

Tijdens een toespraak heeft alleen de spreker het woord. Alle overigen behoren te zwijgen en zich zelfs van gefluisterde opmerkingen te onthouden; bovendien hebben zij de beleefdheid in acht te nemen het eetgerei op het bord te leggen en met eten *en* drinken te wachten tot de toespraak geëindigd is.

Er wordt niet gerookt, voordat gastheer of gastvrouw hiertoe het sein geeft, of door het personeel rookgerei laat aanbieden. Indien daarbij geen of te weinig asbakjes worden verstrekt, kan men zijn bord als zodanig gebruiken.

NA TAFEL.

Geeft de gastvrouw door op te staan het teken, dat het diner geëindigd is, dan volge men haar voorbeeld. Wanneer men paarsgewijze was gekomen, verlate men de eetkamer evenzo en geleide zijn rechter tafeldame naar een ander vertrek. Na hier nog enige woorden met haar te hebben gewisseld, make men een lichte buiging en trachte vervolgens zoveel mogelijk ieder der dames, in het bijzonder de gastvrouw, aan te spreken. Dit aanspreken vindt natuurlijk eveneens toepassing, wanneer men niet paarsgewijze uit de eetkamer is teruggekeerd.

Dikwijls zullen daarna de heren in een afzonderlijk vertrek een sigaar gaan roken, hoewel dit tegenwoordig, vanwege de kleinere behuizing, meestal in het bijzijn van de dames plaats vindt.

Indien er koffie of thee wordt rondgediend, late men het lepeltje niet in het kopje staan, doch legge dit op het schoteltje neer, dat men steeds in de ene hand neemt als men met de andere het kopje aanvat.

Meestal wordt het ogenblik van weggaan door ouderen aangegeven. Is dit echter niet het geval of is men zelf degene, die daartoe het eerst aanstalten moet maken, dan vermijde men misbruik van de gastvrijheid te maken door te lang te blijven, tenzij men met nadruk wordt uitgenodigd het vertrek nog wat uit te stellen. Deze uitnodiging moet van de gastheer of gastvrouw uitgaan; het charmante jonge meisje, met wie de conversatie, tot wederzijds genoegen, zo bijzonder goed vlotte, is daartoe, helaas, niet bevoegd.

Hoewel de beleefdheid medebrengt bij het afscheid een woord van dank tot de gastvrouw en tot de gastheer te richten, vermijde men vooral hierbij in overdreven bewoordingen te vervallen.

Bij een zeer groot gezelschap zal het niet altijd doenlijk zijn een ieder persoonlijk bij het weggaan te groeten en zal men moeten volstaan met de gastheer en de gastvrouw; voor de overige gasten make men dan een lichte buiging. In een kleiner gezelschap wijst het zich vanzelf.

Het is de gewoonte om bij het weggaan aan iemand van het dienstpersoneel een fooi (meestal één gulden) ter hand te stellen, of

wel, zo geen der bedienden aanwezig is, het geld op een zichtbare plaats in de gang neer te leggen. Indien dit om de een of andere reden werd verzuimd, dan herstelle men dit de volgende dag of bij een voorkomende gelegenheid, doch in elk geval zo spoedig mogelijk.

DEJEUNERS.

Hetgeen op een diner tot de goede gewoonten wordt gerekend, is ook op een dejeuner van toepassing.

Heeft men geruime tijd tevoren een schriftelijke uitnodiging ontvangen, dan houdt deze in, dat door de heren jacquet wordt gedragen. In uniform verschijne men dan bij voorkeur in geklede tenue.

Bij een minder officieel dejeuner komt men in colbert; eveneens op een cocktailparty.

Is het aan de ene kant zaak te zorgen, dat men door een correcte kleding aan de gastvrouw de nodige eer bewijst, anderzijds moet men het ook weer niet te mooi willen maken.

Wie b.v. in jacquet, of in geklede tenue met laklaarzen of -schoenen zou verschijnen op een dejeuner of een cocktailparty, waar „men" in een gewoon colbert naar toe gaat, is „overdressed" en ontlokt aan de dames niet zozeer blikken van bewondering als wel van verbazing, omdat hij niet schijnt te weten hoe het behoort.

Zoals bij alles, moet ook bij het bepalen van de tenue het juiste midden worden gehouden. (Men zie ook blz. 36.)

KORPSMAALTIJDEN.

Het kan zich meermalen voordoen, dat een officier zich belast ziet met het organiseren van een korpsmaaltijd. Op welke wijze hij zich van die taak zal hebben te kwijten, kan hier niet worden aangegeven, omdat hij daarbij geheel afhankelijk is van de mogelijkheden ter plaatse en tevens van het bedrag, dat de officieren voor hun diner de corps wensen te besteden.

De meeste korpsen hebben hun eigen bijzondere gebruiken, hun eigen tradities, die in hoge ere worden gehouden. De jonge officier zal er goed aan doen zich zo spoedig mogelijk op de hoogte te stellen van de bij zijn onderdeel heersende tradities, teneinde te voorkomen hierop door onwetendheid inbreuk te maken en bovendien om voorbereid te zijn op de plichten, die deze aan hem zelf opleggen. Wij denken hierbij met name aan de bij de meeste, zo niet alle, korpsen bestaande verplichting van het „broekje", de „baby", het „veulen", of de „chef de canaille" om aan het korpsdiner een speech te houden.

Het kan zijn nut hebben een korte opsomming te geven van de verschillende wijnsoorten, die bij de diverse gangen passen, een op-

somming die vanzelfsprekend zowel voor een korpsmaaltijd als voor een particulier diner als leidraad kan dienen. Natuurlijk zal men op lang niet elk diner een zo uitgebreide keur van wijnen behoeven te schenken; in verreweg de meeste gevallen zal men zich tot enkele soorten kunnen beperken, met name tot de wijnen die bij de voornaamste schotels, zoals vis, vlees of gevogelte behoren.

GERECHTEN	WIJNSOORTEN
Hors d'oeuvres variées, oesters	Champagne sec, of Witte Bourgogne
soep	Sherry of Madeira
vis	witte wijn, droog of zoet
rood vlees	volle rode Bordeaux
wit vlees	lichte rode Bordeaux
gevogelte	volle rode Bordeaux of rode Bourgogne
kaas	vintage port, of brown sherry, of oude Madeira
fruit	Champagne sec of demi sec

RIJSTTAFEL.

De bijzondere gerechten, waaruit de rijsttafel is samengesteld, zijn van dien aard, dat men grote kans loopt *op hete tranen*, indien men zich zonder voldoende kennis van zaken van de voorgezette spijzen zou bedienen. Een paar aanwijzingen zijn daarom niet overbodig.

Hete sambal-tranen

De rijsttafel bestaat uit een aantal gerechten, die niet, zoals bij een gewone maaltijd, na elkander, maar alle tegelijk worden opgediend.

De „plat de résistance" is uiteraard de rijst zelf. Men neemt hiervan op zijn (diep) bord en voegt er, naar keuze, „sajoer" bij (dit houdt het midden tussen dunne soep en jus, waarin zich wat kool of andere groente bevindt, gekruid met Spaanse-peper) of jus, of beide, en een portie „ajam" (kip).

V-CIE.NL

Vrijwel alle spijzen, ook de jus, zijn gekruid met „sambal" (een kruiderij waarin Spaanse peper is verwerkt); bovendien wordt sambal nog afzonderlijk verstrekt ten behoeve van hen, die van z.g. „pedis", d.w.z. pittig, houden.

Na van de sajoer en/of de jus genomen te hebben bedient men zich uit elk schaaltje, waarop de verschillende „sambalans" worden opgediend. Dit zijn lever-, vlees-, vis- en andere spijzen, met sambal gekruid. Voorts zijn er schaaltjes met „katjang" (pindanoten), „pisang goreng" (gebakken bananen), en komkommer.

Men maakt van deze spijzen *geen* stamppot, doch rangschikt ze naast elkaar rondom de rijst. Is men zover, dan wordt de lepel in de rechter-, de vork in de linkerhand genomen. Met de lepel wordt gegeten, de vork wordt gebruikt om de spijzen op de lepel te helpen brengen. Het mes doet uitsluitend dienst om de kip te snijden.

„Saté" (kip of varkensvlees aan een stokje geregen) wordt van het stokje gehapt.

Hoewel men menigmaal een oud-Indischgast zich vrij royaal van de sambal zal zien bedienen, wordt het de nieuweling zeer aanbevolen, dit voorbeeld niet te volgen, en geen, of zéér weinig sambal (kenbaar aan de rode kleur van Spaanse peper) te nemen, aangezien deze reeds in redelijke hoeveelheid in de meeste gerechten is verwerkt.

Zij, die haastig plegen te eten, dienen hun tempo wat te matigen, want anders is het ganse diner, hoe uitgebreid ook, maar al te spoedig verorberd.

Bij de rijsttafel behoort bier, bij voorkeur Pilsener, te worden gedronken; geen wijn.

De rijsttafel wordt uitsluitend in de huiselijke kring, of aan een weinig formeel diner genoten; een dienovereenkomstig eenvoudige tenue is dan ook voor officieren de meest gepaste dracht.

TOESPRAKEN.

In het leven van een officier doen zich bij herhaling gelegenheden voor, waarbij hij het woord moet voeren. Hij moet dus weten hoe hij het best zijn rol van spreker kan vervullen, hetzij voor de troep, hetzij aan een maaltijd, bij plechtige gelegenheden of bij vriendschappelijke bijeenkomsten.

Verreweg de meeste jonge officieren hebben op dit punt nog weinig ervaring. Enkele aanwijzingen zijn derhalve niet overbodig.

Zeer begaafde sprekers mogen er al in slagen hun gehoor gedurende lange tijd te boeien, voor verreweg de meeste jonge officieren (en voor oudere trouwens eveneens) geldt evenwel het motto „kort maar krachtig".

In de eerste plaats vrage men zich af, óf men behoort te spreken. Zo niet, dan late men het na; niemand verwacht het, niemand heeft

er om gevraagd, dring Uzelf dus niet op. Zo ja, dan vorme men zich eerst een *helder* beeld van het onderwerp van zijn speech, om daarna de vorm vast te stellen. Een rede, die goed is opgebouwd moet bestaan uit: a) een boeiend begin, b) een inzinking, koppeling a.h.w. tussen begin en slot, c) een climax, die het gehoor in spanning houdt, d) een pakkend kernachtig slot. Die inzinking is nodig om de climax des te beter te doen uitkomen; zelfs de meest begaafde sprekers gebruiken dit schema voor de indeling van hun stof.

De woordkeus moet passen bij de gelegenheid waar men spreekt, maar mag nooit grof of banaal worden. Evenmin bezige men stadhuistaal — een bekend euvel bij vele gelegenheidssprekers — terwijl men met een étalage van gemeenplaatsen zijn gehoor ongetwijfeld zal vervelen.

De toon, waarop wordt gesproken, moet levendig en duidelijk zijn. Men heeft niet het woord gekregen om alleen tot de naastbijzittenden te praten; ook de meest verafzittenden hebben om U hun geprek moeten staken en moeten U dus evengoed duidelijk kunnen verstaan.

Wie een speech houdt, moet er rustig bij staan. Maar al te dikwijls ziet men sprekers b.v. van het ene been op het andere wiebelen; of bij regelmatige tussenpozen de bril afzetten, schoonvegen, opzetten, weer afzetten, schoonvegen, enz.; of glazen twee centimeters opzij schuiven, en weer terug, en weer opzij, en toch maar weer terug. Ook servetten en zakdoeken zijn veelal de dupe van nerveuze manipulaties, terwijl ook des sprekers bord, vork, lepel en mes menigmaal verplaatsingen hebben te verduren.

Maar bovenal onthoude men er zich onder *alle* omstandigheden van om met de hand in de zak te spreken, en om tijdens zijn toespraak te roken.

In het algemeen zal een spreker staande zijn toespraak houden. Hij kan evenwel in sommige gevallen blijven zitten, al naar gelang de vorige sprekers deden en naarmate de aard van zijn onderwerp medebrengt; in een klein gezelschap evenwel geldt het „stoelvast blijven" in de regel als een zeer te prijzen deugd.

Bril op-en afzetten, hand in de zak, roken; allemaal zaken waarvan men zich tijdens het spreken dient te onthouden.

Bij officiële gelegenheden of bij een maaltijd die aan buitenlandse gasten worden aangeboden, zij de eerste dronk gewijd aan H.M. de Koningin, aan het Koninklijk Huis of aan het Hoofd van de Staat waartoe de buitenlandse gasten behoren. De dronk behoort door alle

aanwezigen staande te worden uitgebracht, en zal door een der gasten veelal onmiddellijk worden beantwoord.

Indien bij een toast het gehele gezelschap van zijn zitplaatsen verrijst, volge men natuurlijk dit voorbeeld.

Omtrent het al dan niet aanstoten met de glazen en de manieren waarop dit kan geschieden, kunnen geen regels worden gegeven. Men richte zich in dit opzicht naar de overigen en heffe, wanneer men verschillende glazen wijn voor zich heeft staan, hetzelfde glas op als de spreker; mocht dit glas leeg zijn, dan moet men een ander, nog niet geleegd, glas gebruiken. *Nooit* mag bij de toast een leeg glas worden opgeheven; men regele dus het lessen van zijn dorst naar het vermoedelijke aantal toasten.

Gewoonlijk zal alleen bij een feestelijke gelegenheid door een der ouderen een dronk op de gastvrouw worden ingesteld; men wachte in dat geval het voorbeeld van anderen af en heffe het glas op zonder daarmede aan te stoten, tenzij de gastvrouw zelf het initiatief neemt. Ditzelfde geldt ook voor het aanstoten met andere dames.

KONINKLIJKE UITNODIGINGEN.

Indien men de eer geniet een uitnodiging te ontvangen vanwege H.M. de Koningin of van andere leden van het Koninklijk Huis, is deze gelijk te stellen aan een hooggewaardeerd bevel, dat de voorrang heeft boven elk ander bevel. Een bericht, dat men eraan gevolg zal geven, behoort dan ook vanzelfsprekend achterwege te blijven.

Alleen in geval men zelf ernstig ziek is of bij een sterfgeval in de allernaaste familie kan men zich verontschuldigen niet in de gelegenheid te zijn aan de uitnodiging gevolg te geven. Dit behoort te geschieden door middel van een schriftelijk bericht aan de Adjudant van Dienst van Haar (Hem), Die de uitnodiging deed, of bijaldien aan Haar Huis geen Adjudant is toegevoegd, aan de Kamerheer van Dienst of de Secretaris.

BUITENLAND.

In het buitenland is het over het algemeen geen gebruik om bij het vertrek na een maaltijd een fooi aan het dienstpersoneel te geven, doch wel na een logeatie.

In het Verenigd Koninkrijk blijft degene, op wie door de overigen staande een toast wordt uitgebracht, in de regel zitten.

X. DANSEN.

GELEGENHEDEN, waarbij gedanst wordt, zowel in het openbaar als in besloten kring, doen zich zó veelvuldig voor, dat iemand, die niet kan dansen, aan een belangrijk onderdeel van het maatschappelijk verkeer geen deel kan nemen. Iedere officier behoort dan ook te kunnen dansen, en hij behoort het zelfs *goed* te kunnen.

„Een goed danseur is in elk gezelschap gewild". De dames zullen hem, die zich de moeite heeft getroost om het dansen tot in de finesses te leren, in ruime mate belonen. Zonder enige terughouding zullen zij tonen, hoe verheugd zij zijn een perfecte danseur te hebben, en bovendien zal iedere gastvrouw het een voorrecht achten hem tot haar gasten te mogen rekenen.

Op een particulier bal of een kleinere particuliere danspartij behoort men zo spoedig mogelijk aan de gastvrouw te verzoeken de eer te mogen hebben met haar te dansen; ditzelfde geldt ten aanzien van de dochter(s) des huizes. Het zou van een ergerlijke tekortkoming bij de heren getuigen, wanneer de gastvrouw en haar dochter(s) werden veronachtzaamd.

Voorzover mogelijk beijvere men zich om met alle dames een keer te dansen. Er is niets tegen om van enige voorkeur blijk te geven en enkele malen met dezelfde danseuse de arena te betreden, maar men vermijde hierbij elke opvallendheid.

Voorts strekke men zijn chevalerie ook uit tot diegenen onder de dames, die door een meer bescheiden optreden of uiterlijk weinig de aandacht trekken, en verzuime niet ook haar eens ten dans te vragen. In vele gevallen zullen zij lang niet de minsten onder de danseuses zijn en bovendien, eenmaal over een zekere verlegenheid heen, blijk geven haar conversatie meer waard te zijn, dan men aanvankelijk kon vermoeden. En zelfs wanneer zij niet over deze deugden zouden beschikken, doet men er haar zowel als de gastvrouw ongetwijfeld een genoegen mede, hetgeen op zichzelf al een afdoende reden is.

Hoezeer het ook als een gelukkig verschijnsel moet worden beschouwd, dat echtelieden elkanders gezelschap op hoge prijs stellen, zo dienen zij zich nochtans op een danspartij in bescheiden mate aan dit, overigens lofwaardige, genoegen over te geven en zich erop toe te leggen om zoveel mogelijk aandacht — altijd op gepaste wijze — aan anderen te wijden. Een danspartij dient nu eenmaal voor geza-

menlijk vermaak maar niet om echtparen afzonderlijk te laten dansen of „uitzitten".

Het geldt als een bewijs van goede vormen, dat men zich laat voorstellen aan de ouders of het geleide van de jonge dames, met wie men gedanst heeft. Wat de dames betreft, de jongeren onder haar behoren op een partij oudere dames aan te spreken of, als zij haar nog niet kennen, zich te laten voorstellen.

Heeft een jong officier de eer met een der oudere dames te mogen dansen, dan houde hij er rekening mede, dat zij een zekere zwierige afwisseling van danspassen, waarmede hij gewoonlijk bij jonge danseuses zoveel eer inlegde, vermoedelijk minder zou waarderen. En mocht zij er al weinig bezwaar tegen hebben, het zou bij anderen maar al te licht een meewarig lachje, te haren koste, kunnen opwekken.

Het vorenstaande geldt uiteraard voor hen, die de danskunst voldoende meester zijn. Is men een slecht danseur (en er zijn er inderdaad, die het nooit leren), dan zal men een dame waarlijk geen genoegen doen door haar ten dans te vragen. Men zal alsdan, b.v. op een intekenbal, met enkele dansen kunnen volstaan (in elk geval de eerste dans en de souperdans) en zich voor het overige er op dienen toe te leggen om door een aangename conversatie met de dames, die niet dansen of die een ogenblik wat rust willen nemen, zijn aandeel tot het welslagen van het feest bij te dragen.

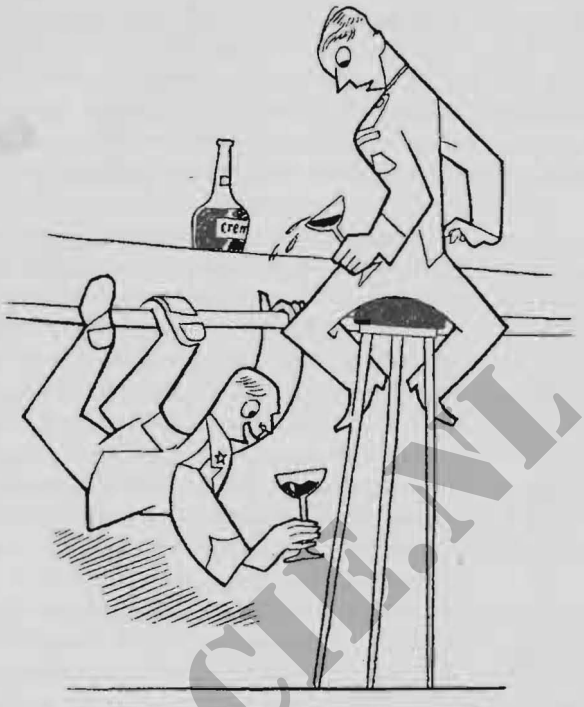
In geen geval behoren deze niet-danseurs aan het buffet of aan de bar te blijven hangen; dat amusement past bij andere gelegenheden, maar niet op een danspartij.

Het kan voorkomen, dat een bal wordt gegeven door enige personen gezamenlijk, of wel dat de onkosten gedragen worden door alle aanwezigen en de titel van gastheer of gastvrouw niet aan bepaalde personen toekomt. In dat geval zullen gewoonlijk een of meer dames en heren „ontvangen", d.w.z. als gastheer en gastvrouw optreden; hun wordt alsdan de eer bewezen, die anders aan gastheer en gastvrouw toekomt.

Ook bestaat de mogelijkheid, dat men een uitnodiging voor een bal of ander feest heeft aangenomen, terwijl men bij de gastvrouw of (en) de gastheer nog niet aan huis komt, of wel dat men aan degenen, die zullen ontvangen, nog geen bezoek heeft gebracht. Het geldt dan als goede vorm om kort vóór het feest, desnoods op de dag zelf, des middags ten huize dier personen een naamkaartje te gaan afgeven. Men late zich hierbij evenwel niet verleiden tot het vormen van een „pool", omdat dit tot het pijnlijke gevolg zou kunnen voeren, dat de dienstbode, die de „beleefdheid" in ontvangst heeft genomen, terstond met een blaadje met acht kaartjes de kamer van Mevrouw zou

binnentreden met de woorden: „Deze kaartjes heeft Mijnheer M. zo juist afgegeven" (historisch).

Op de avond van het feest gaat men natuurlijk allereerst de gast-

Men blijve niet aan de bar hangen

vrouw en de gastheer, of de „ontvangende" dames en heren begroeten; zonodig late men zich terstond aan hen voorstellen.

Op een hofbal laat men zich *niet* aan dames of heren, wie ook, voorstellen, wanneer H.M. de Koningin zich in dezelfde kamer of zaal bevindt, althans niet, indien het voorstellen door H.M., hoe groot de zaal ook moge zijn, zou kunnen worden opgemerkt.

Men zorge er voor te voorkomen, dat men nog laat in de avond aan een dame moet worden voorgesteld.

Indien aan het dansfeest een souper verbonden is, verdient het, vooral op een niet particulier bal, aanbeveling zich met enkele andere heren omtrent een soupertafel te verstaan en deze zonodig tijdig te bespreken.

Bij het geven van bouquetten houde men zich aan de plaatselijke gebruiken; gewoonlijk zal men, indien men reeds enige dagen vóór het bal de souperdans heeft besproken, aan zijn soupeuse een bouquet

V-CLI.NL

of een bouquet de corsage, vergezeld van een naamkaartje, doen thuis bezorgen en wel op zodanig tijdstip, dat zij gelegenheid heeft die bloemen, zo vers mogelijk, naar het bal mede te nemen. In het bijzonder verdient deze beleefdheid aanbeveling, wanneer men de souperdans met de dochter des huizes heeft besproken.

Aangezien het gewoonlijk meer op de weg ligt van de ouders van dochters om een bal en andere avondfeesten te geven dan van de ouders van zoons, is voor de heren het aanbieden van een souperbouquet meestal een der weinige gelegenheden om genoten gastvrijheid te reciproceren; men houde daarom dit hoffelijk gebruik in ere.

Men wachte zich voor overdrijving.

Doch men wachte zich voor overdrijving en bedenke, dat de waardering voor een bouquet niet zozeer afhankelijk is van het bedrag, dat er voor werd uitgegeven, noch van de naam van de bloemist, als wel van de bedoeling, die aan de daad ten grondslag ligt en vooral van de goede smaak en de mate van zorg, waarvan de aangeboden bloemen getuigen. Want het zal door iedere soupeuse bijzonder worden gewaardeerd, indien haar soupeur bij de keuze van de bloemen rekening blijkt te hebben gehouden met haar persoonlijke voorkeur en met de kleur van haar baljapon.

Ook voor hen, die minder bemiddeld zijn is het daarom zeer goed mogelijk hun soupeuses met bouquetten te verrassen, die waardering zowel als bewondering verdienen, zonder nochtans grote kosten met zich mede te brengen.

Na afloop van het bal zij men zijn soupeuse zo mogelijk behulpzaam bij het vinden en omslaan van haar mantel en geleide haar naar haar auto. Wordt zij door een oudere dame vergezeld, die geen cavalier heeft, dan biede men aan de oudere dame zijn geleide aan.

Aan dames, die zonder geleide zijn en niet over een voertuig beschikken om naar huis te gaan, biede men aan, haar na afloop van het bal naar huis te begeleiden.

XI. VERLOVING, HUWELIJK, GEBOORTE.

NAAST een loyale samenwerking in de dienst brengt in elk korps de goede kameraadschap mede, dat de officieren een blijk van belangstelling geven bij belangrijke gebeurtenissen in elkanders particuliere leven. Daarvoor is het in de eerste plaats nodig, dat dergelijke gebeurtenissen tijdig en in de juiste vorm ter kennis van de officieren van het korps worden gebracht. Omtrent de meest voorkomende gevallen volgen hier enkele aanwijzingen.

Zodra een officier zijn verloving publiek maakt, dient hij van deze heugelijke gebeurtenis kennis te geven aan zijn korpscommandant èn aan zijn onmiddellijke chef door *een eigenhandig geschreven briefje*. Aan de overige officieren van het korps kan de kennisgeving geschieden door aan het publicatiebord in de mess een briefje te bevestigen. In plaats van dit laatste briefje kan men ook gebruik maken van de naamkaartjes van zijn verloofde en zich zelf, maar een geschreven briefje is altijd beleefder.

Vindt er, naar aanleiding van de verloving, een officiële receptie (meestal ten huize van de toekomstige bruid) plaats, dan is het de gewoonte, dat de commandant en de overige officieren van het korps gezamenlijk een bloemstuk sturen. Enkelen van hen zullen, als deputatie, de gelukwensen van het officierskorps komen aanbieden, hetgeen echter de overigen niet van de kameraadschappelijke plicht ontheft om ook zelf van hun medeleven te komen getuigen. Het korps heeft hiermede de toekomstige officiersvrouw als het ware welkom geheten; thans is het aan haar om haar waardering en haar belangstelling voor het officierskorps te tonen. De toekomstige echtgenoot dient daarom, tezamen met zijn verloofde, binnen enkele weken enige bezoeken af te leggen, en wel ten huize van zijn korpscommandant, van zijn onmiddellijke chef en van diegenen onder de gehuwde officieren, bij wie hij enige malen aan huis is gekomen. Hij vrage daartoe bij voorkeur van te voren belet.

Indien er zich een gelegenheid voordoet, waarbij de echtgenoten van de officieren aanwezig kunnen zijn, zoals een beëdiging of een feest in de mess, dan verzuime de toekomstige officiersvrouw nimmer om door haar aanwezigheid van haar belangstelling voor het korps te doen blijken. Hoe eerder zij er zich aan gewent om in het militaire milieu te verkeren, des te beter zal zij later haar plaats als offi-

ciersvrouw kunnen innemen. Zij hoede zich echter voor een optreden dat een tekort aan bescheidenheid zou doen vermoeden en waarmede noch zij zelf noch haar toekomstige echtgenoot zou zijn gebaat.

In geen geval verzuime zij zich aan de vrouw van de korpscommandant en de andere gehuwde dames te laten voorstellen. Bij voorkeur zal zij door haar aanstaande echtgenoot of door een van zijn vrienden worden voorgesteld, doch als zulks onder bepaalde omstandigheden niet mogelijk is, aarzele zij niet zelf met een der dames kennis te maken en haar bemiddeling te verzoeken om aan de vrouw van de commandant te worden gepresenteerd.

Indien een officier voornemens is in het huwelijk te treden, behoort hij zijn korpscommandant *tijdig* hiervan te verwittigen, mede met het oog op het verkrijgen van verlof voor een huwelijksreis. Voorts zende hij aan zijn korpscommandant, evenals aan zijn onmiddellijke chef, een gedrukte kennisgeving van zijn voorgenomen huwelijk; voor de overige officieren kan hij volstaan met één kennisgeving in de mess aan het publicatiebord te bevestigen.

Het is een oude en goede traditie, dat aan het jonge paar door de officieren van het korps een cadeau van blijvende waarde wordt aangeboden, b.v. een zilveren blaadje, zilveren kandelaars, of een zilveren sigarettendoos, waarin dan een passende inscriptie is gegraveerd. Sluiten de omstandigheden het geven van een dergelijk geschenk uit, dan neme men desnoods zijn toevlucht tot een bloemstuk. Het geschenk of het bloemstuk wordt kort voor de huwelijksreceptie aan het adres van de bruid gezonden.

Hoewel het bruidspaar op de receptie gelegenheid zal hebben om aan de officieren, die hun gelukwensen komen aanbieden, zijn dank te betuigen, behoort nochtans de jonge echtgenoot enige dagen na de voltrekking van het huwelijk een schriftelijke dankbetuiging aan zijn korpscommandant te zenden, waarin tevens dank wordt gebracht aan de overige officieren.

Het komt soms voor, dat aan een bruidspaar de eer wordt bewezen om bij het verlaten van de kerk onder de getrokken sabels van een erefront van officieren te mogen schrijden. Dit erefront is uitsluitend *daar* op zijn plaats, waar in alle andere opzichten het huwelijk met groot ceremonieel gepaard gaat.

Aan het erefront wordt *alleen* door de jonge officieren van het korps (c.q. het wapen), waartoe de bruidegom behoort, deelgenomen. Zij dienen gekleed te zijn in *ceremoniële tenue,* en zullen voorts, door enige oefening vooraf, zorg dragen dat hun eerbetoon even onberispelijk verloopt als de meest volmaakte exercitie.

Indien een officiersgezin wordt verblijd met de geboorte van een

zoon of dochter, ligt het op de weg van de gelukkige vader om een geboorte-annonce te sturen aan zijn korpscommandant, aan zijn onmiddellijke chef, en een aan de overige officieren gezamenlijk. Deze laatste wordt gewoonlijk aan het publicatiebord in de mess bevestigd.

Het is een oude traditie, dat aan de moeder een geschenk voor de jonggeborene wordt aangeboden in de vorm van een zilveren beker of een zilveren paplepel, althans iets van blijvende waarde, in de regel voorzien van een passende inscriptie. Zo men wil, kan men het geschenk vergezeld doen gaan van bloemen voor de jonge moeder, op wie de taak rust om, na herstel van krachten, in een eigenhandig schrijven aan de korpscommandant deze en de overige officieren voor het aangeboden geschenk te bedanken.

Ten slotte moge nog worden gewezen op een euvel, waaraan jeugdige verloofde of gehuwde paren zich somtijds in gezelschap schuldig maken.

Ongetwijfeld zullen zij er niemand mede kwetsen, indien aan hun gedrag een bijzondere wederzijdse genegenheid te bespeuren valt, mits deze op een discrete wijze wordt geuit. Doch zij overschrijden kennelijk de grenzen van wellevendheid, wanneer deze uiting van genegenheid een vorm gaat aannemen, die zeer wel bij een tête-à-tête zou passen maar die zó duidelijk te kennen geeft, dat met de aanwezigheid van derden generlei rekening wordt gehouden, dat zij uit dien hoofde alleen al in gezelschap ontoelaatbaar moet worden geacht.

Y-CBM

XII. DE MESS.

E meeste kazernes bezaten vóór de oorlog een afzonderlijke officierscantine, die aan de officieren van het aldaar gelegerde korps een min of meer smaakvol ingerichte lees- en conversatiezaal of -kamer bood en waar zij tevens op bepaalde uren enige consumpties konden krijgen, soms zelfs een of meer maaltijden konden gebruiken.

Ook kende men in vroegere jaren in vele garnizoenen officierstafels, die echter in de laatste jaren vóór de oorlog niet altijd meer dezelfde belangstelling genoten als voorheen.

De cantines en de „tafels" zijn veelal een bron van genoegen geweest en een kweekplaats van vriendschap en *goede* kameraadschap, waar de ouderen meermalen veel konden bijdragen tot de vorming van hun jongere collega's. Velen hebben elkander daar eerst goed leren kennen en waarderen; en menigmaal werd juist daar een te sterk gevoel van eigenwaarde op onomwonden wijze tot juistere verhoudingen teruggebracht.

De oorlog heeft zowel aan de cantines als aan de soms reeds wat kwijnende, soms nog welig bloeiende tafels een abrupt einde gemaakt. En na de bevrijding zijn zij niet meer herrezen, maar hebben hun plaats afgestaan aan een nieuwe vorm van korpsleven onder officieren: *de mess*.

De mess is in de eerste plaats het kwartier van de inwonende officieren. Zij hebben er hun slaapvertrekken, hun eetzaal, conversatiezaal, leeszaal en bar. Maar ook vele niet-inwonende officieren gebruiken er dagelijks een of meer maaltijden en profiteren van alle genoegens en faciliteiten, die de mess biedt. En dat kunnen er vele zijn, mits het messbestuur zijn taak verstaat en de juiste weg weet te vinden voor het bevorderen van een opgewekt, maar tevens correct messleven.

Het onderling verkeer in de mess en de daar heersende toon behoren niet de stempel te dragen van militair dienstverband maar van een „gentlemensclub". Hoofdofficieren en subalterne officieren hebben er dezelfde rechten en plichten; maar het spreekt vanzelf dat de jongere tegenover de oudere zekere égards in acht neemt, die ook op een herenclub in de burgermaatschappij van hem zouden worden verwacht.

KULTURAL

Op het vorenstaande wordt slechts een uitzondering gemaakt voor opperofficieren en voor de kazernecommandant[1]). Als één van deze autoriteiten de recreatieruimte van de mess binnenkomt, betaamt het de overige officieren van hun zitplaatsen op te staan, totdat hen te kennen wordt gegeven, dat zij weer kunnen gaan zitten.

de kazerne commandant

Hij, en als regel ook de mess-president of diens plaatsvervanger, hebben een vaste plaats aan tafel[2]); de overige officieren hebben dat niet.

Bevindt, als men binnenkomt, de ~~korps~~kazerne-commandant zich reeds in de mess, dan zal men zich in zijn nabijheid begeven en hem begroeten door op een correcte, doch sobere wijze de houding aan te nemen.

De officier, die bij een onderdeel wordt geplaatst, behoort, na zich bij de ~~korps~~kazerne-commandant te hebben gemeld, zo spoedig mogelijk zijn opwachting bij de mess-president te maken. Dit berust niet alleen op overwegingen van wellevendheid maar ook van practische aard; de mess-president is degeen, die hem logies in de mess of de daarbij behorende gebouwen moet bezorgen en die tevens maatregelen treft om hem „in de sterkte" op te nemen. Tevens kan de nieuw-aangekomene bij hem zijn licht opsteken omtrent de gebruiken, die in de mess gangbaar zijn.

Hij geve zich voorts de moeite zich reeds de eerste dag aan zoveel mogelijk leden van de mess voor te stellen, doch neme de bescheidenheid in acht om daartoe niet anderen, die in een geanimeerd gesprek zijn gewikkeld, te interrumperen. Wanneer hij zorgt zich een half uur, vóórdat men aan tafel gaat, in de mess te bevinden, zal er gelegenheid genoeg zijn om met alle disgenoten vóór de maaltijd te hebben kennis gemaakt.

Niets is in de mess van zoveel belang als het handhaven van een goede stijl. Daartoe behoort in de eerste plaats, dat de goede toon te allen tijde wordt hoog gehouden en de beleefdheid tegenover elkander in acht wordt genomen.

En in de tweede plaats behoort een ieder, zonder uitzondering, zich te onderwerpen aan de besluiten, die door de meerderheid van de leden der mess worden genomen. Voor iemand met voldoende gemeenschapszin spreekt dit vanzelf, maar men vindt altijd onder een groep officieren enkele, die er „principiële" bezwaren op na houden, dikwijls zelfs tegen de meest eenvoudige en practische voorstellen. Hoe hun principes en hun daarop gegronde bezwaren ook mogen zijn, zij dienen er zich terdege rekenschap van te geven, dat het *principieel* onkameraadschappelijk is en indruisend tegen de goede stijl

---

2) Bij sommige korpsen zal de ~~korps~~kazerne-commandant als regel in zijn eigen appartementen de maaltijden gebruiken; zijn plaats aan de officierstafel behoort dan *niet* door een ander te worden bezet.

1) Onder kazerne commandant wordt hier verstaan de commandant van een bataljon of kampement

en de goede korpsgeest om zich te onttrekken aan een gezamenlijk optreden of een gemeenschappelijke handeling, waartoe door de meerderheid is besloten. Hierbij zij evenwel opgemerkt, dat men bij alle besluiten, waarbij van een geldelijke bijdrage sprake is, rekening behoort te houden met de financiële draagkracht van de minst gegoeden onder de mess-leden.

Het handhaven van de goede toon komt onder meer tot uiting door nimmer met overjas en hoofddeksel binnen te komen maar deze kledingstukken benevens de koppel, altijd aan de daarvoor bestemde kapstok te hangen of in de garderobe of de eigen kamer achter te laten; voorts door behoorlijk gekleed en verzorgd aan tafel te komen, daar op tijd aanwezig te zijn, niet het hoogste woord te voeren, en niet te roken vóórdat de mess-president daartoe vergunning geeft.

Indien een officier, van welke ancienniteit ook[1]), te laat aan tafel komt, behoort hij niet te gaan zitten alvorens zich op correcte wijze naar de mess-president te hebben begeven en deze, onder opgave van redenen, zijn verontschuldiging te hebben aangeboden. Is zijn te laat komen niet te wijten aan de dienst of aan onvermijdelijke particuliere omstandigheden, dan zal hem de „pot" worden aangeboden voor het storten van de vastgestelde boete.

Indien er, tijdens de maaltijd, een officier of een bediende binnenkomt om een boodschap aan een der aanwezigen over te brengen, behoort hij daartoe eerst toestemming aan de mess-president te vragen en pas daarna de betrokkene de boodschap mede te delen. Is er voor deze aanleiding om er de maaltijd voor te onderbreken, dan dient hij daarvoor, op correcte wijze, de mess-president om vergunning te verzoeken. Het onderbreken van de maaltijd moet evenwel uiteraard zoveel doenlijk worden beperkt; indien het enigszins mogelijk is, stelle men dan ook de bezigheid, die uit de ontvangen boodschap voortvloeit, tot na de maaltijd uit.

Men betrachte een gepaste discretie in het nemen van de opgediende gerechten, vermijde allerlei vrijpostigheden (die uitsluitend de vrijpostige en een of twee anderen amuseren maar de overige tafelgenoten hinderen, zo niet ergeren) en bedenke dat ook onder kameraden het in acht nemen van goede vormen een eerste vereiste is.

In de regel zal trouwens de mess-president geen inbreuk op de regels en de goede vormen dulden en onverwijld een der bedienden met de „pot" naar de delinquent sturen voor het innen van de verbeurde boete (meestal een kwartje, dat evenwel bij recidive kan worden verhoogd).

Men onthoude zich van op- of aanmerkingen over de opgediende

[1]) Met uitzondering evenwel van de ~~korps~~kazerne-commandant; maar deze zal, als gentleman, dezelfde gedragslijn volgen als de overige officieren, hoewel hij daartoe niet verplicht kan worden gesteld.

spijzen; zijn er klachten, dan brenge men die ter kennis van de messpresident maar make van zijn misnoegen niet een onderwerp van conversatie met zijn disgenoten. Evenmin uite men zijn bezwaren tegen een gewoonlijk volkomen onschuldige bediende.

Het smijten met borden (A mess in the Mess)

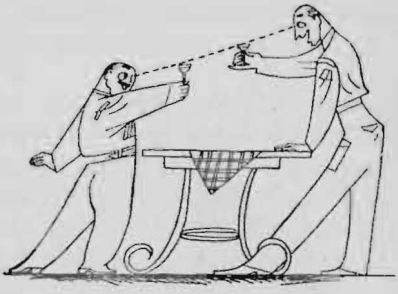
Het opzettelijk breken van borden of glaswerk, het smijten met brood, en het stelselmatig debiteren van gepeperde grappen zijn aan de officierstafel even ontoelaatbaar als in elk ander behoorlijk milieu. Het zijn „onder elkaar" wordt nog altijd door enkelen beschouwd als een reden om alle goede vormen en beleefdheid uit het oog te verliezen; „het komt er dan niet zo op aan", zo redeneren dezen en maar al te spoedig blijkt dan, hoe zij werkelijke beschaving, beleefdheid en kiesheid missen en bij hoevelen de voor het uiterlijk behoorlijke, soms zelfs zéér verfijnde vormen niet anders zijn dan een dun vernisje, waaronder een banale, grove, platte aard schuil gaat.

Het moet in strijd met de goede toon worden beschouwd om aan tafel over de dienst te praten; hieronder wordt natuurlijk niet verstaan het vertellen van een aardige anecdote, aan de dagelijkse dienst ontleend, of het ophalen van herinneringen uit vroegere dienstjaren. Maar overigens behoort de conversatie over onderwerpen te lopen, die van enige algemene ontwikkeling getuigen. Wie zich hieraan gewent bij de officierstafel, zal op een diner, waar geen zijner buurdames in de dienst belang stelt, met groot gemak aan de algemene conversatie kunnen deelnemen en zich niet op glad ijs gevoelen, als de gesprekken zich bewegen op het terrein van de letteren, de kunst, de muziek, of de politiek.

Degene, aan wie door een disgenoot wijn is aangeboden, behoort, als „natte gast", zijn gastheer voor de bewezen vriendelijkheid *aan het einde* van de maaltijd te bedanken.

Aan de borreltafel bestaat veelal de goede gewoonte om aan een of meer anderen een borrel aan te bieden. Een oud gebruik, waarvan nimmer mag worden afgeweken, eist, dat de gastheer allereerst zijn gasten toedrinkt. Mocht het een enkele keer voorkomen, dat hij in een druk gesprek gewikkeld is en daardoor niet heeft gemerkt, dat de bestelde borrels inmiddels al ter tafel zijn verschenen, dan zou het van een ernstig gebrek aan goede vormen getuigen, wanneer de gasten

zich alvast een teug veroorloofden; zij behoren allereerst hun gastheer met het *volle* glas te „zien" en, terstond na de eerste slok, hem aanziende „na te richten"[1]).

Het narichten

Natuurlijk is het juist om een aangeboden borrel te reciproceren. Doch het verdient, *in de mess*, ten zeerste aanbeveling dit niet terstond maar bij een andere gelegenheid, b.v. op een der eerstvolgende dagen, te doen. Men gunne iemand het voorrecht om op een bepaalde middag gastheer te zijn; een volgende maal verkeert men dan zelf in deze aangename positie. Gaat men daarentegen terstond tot de tegenprestatie over, dan had men vrijwel evengoed dadelijk, ieder voor zich, twee borrels kunnen bestellen.

Wie aan een *meerdere* een borrel wenst aan te bieden, verzuime niet zijn vriendelijk aanbod in beleefde bewoordingen te doen. „Mag ik het voorrecht hebben U een borrel aan te bieden?" moet als de meest gepaste vorm worden beschouwd.

Men behoort zijn mess-rekening, die gewoonlijk eenmaal per week of per maand moet worden betaald, stipt op tijd te voldoen. De grootte van het bedrag kan men merendeels zelf bepalen; de vaste bijdrage voor de mess en, bij bijzondere gelegenheden, een hoofdelijke omslag, overschrijden zelden of nooit de som van tien gulden per maand, zodat ook de onbemiddelde jonge luitenant, bij een matig gebruik van de beschikbare consumpties, zich in geen enkel opzicht aan het leven in de mess behoeft te onttrekken. Integendeel, het zal hem aanzienlijk minder kosten dan wanneer hij regelmatig zijn vertier buiten de mess zou zoeken.

Heeft men het voorrecht iemand als gast mede te brengen, dan dele men dit zo mogelijk van te voren aan de mess-president mede, drage zorg, alvorens aan tafel te gaan, de gast met de aanwezige officieren in kennis te brengen en stelle hem op de hoogte van de gebruikelijke tafelgewoonten.

Men zorge er voor in de omgang met het mess-personeel nimmer de juiste toon uit het oog te verliezen. Men trede tegenover hen beleefd op, juist *omdat* zij minderen zijn, en behandele hen zoals men zelf door zijn superieuren gaarne wordt behandeld. Ten koste van zijn gelijken kan men zich wel een aardigheid veroorloven, maar nooit

[1]) Voor de goede orde zij erop gewezen, dat in Engeland wel de gewoonte van het „zien", maar niet die van het „narichten" bestaat.

ten koste van zijn ondergeschikten, want deze laatsten hebben niet, zoals de gelijken, het vrije woord voor een snedige repliek.

Dit geldt niet alleen ten aanzien van de messbedienden, maar eveneens van al het bedienend personeel, waar ook.

Indien er aanleiding is om een fooi te geven, dan geve men die steeds op een vriendelijke wijze, nimmer „du haut de sa grandeur". Dit laatste zou een dun vernisje, zoals wij hierboven bedoelden, doen vermoeden.

Het spreekt wel vanzelf, dat men met de inventaris van de mess niet ruw mag omgaan. De meubels, kleden, gordijnen, wandversieringen en boeken zijn met moeite door vroegere mess-leden bijeengebracht; men trachte deze in goede staat te houden. Het zal bovendien aan de gezelligheid van de mess zeer ten goede komen, wanneer men, waar dit te pas komt, uit eigen bezit een voorwerp, dat men missen kan, aan de mess aanbiedt ter verfraaiing van het interieur. Wij denken hierbij o.m. aan wandplaten op het militaire leven betrekking hebbende en aan voorwerpen voor het aanleggen of uitbreiden van een wapenverzameling.

Juist door zulke persoonlijke bijdragen wordt de korpsgeest sterk gestimuleerd. Het komt er niet op aan of de ene mess tenslotte mooier wordt dan de andere; hoe meer men zelf zijn mess helpt verfraaien, des te meer wordt deze de „eigen" mess. En daar gaat het om.

Bij het vorenstaande is gedacht aan een *besloten* mess, d.w.z. een mess, die bij een bepaald onderdeel behoort en waar de maaltijden voor alle officieren gezamenlijk op dezelfde tijd aanvangen.

In een mess, waar dit niet het geval is, en waar de officieren van een aantal onderdelen zich min of meer groepsgewijze en op ongelijke uren aan tafel zetten, — een z.g. open mess, — kunnen de hierboven genoemde gebruiken met betrekking tot het aan tafel gaan, het te laat komen, enz. uiteraard niet worden toegepast. Het bevorderen van een goede toon aan tafel en van beleefde vormen jegens elkander behoort overigens in een open mess met evenveel zorg te worden nagestreefd als in een besloten mess. Het voorstellen kan hier beperkt blijven tot de personen, met wie men in nauwer contact komt; men regele zich in dit opzicht naar het ter plaatse heersende gebruik.

TOLIMAN

XIII. HAZARDSPELEN.

VOOR allen, zowel de jongeren als de ouderen, volge hieronder een enkel woord, om met de meest mogelijke nadruk te waarschuwen voor de hoogst gevaarlijke gevolgen, die hazardspelen kunnen hebben en waarvan zo talloos velen in eigen kring bewijzen te over kunnen vinden.

Gewoonlijk is de eerste stap op die gevaarlijke weg een onschuldig gokspelletje, louter uit tijdverdrijf begonnen; is de fortuin gunstig gestemd, dan zal aanvankelijk een kleine winst bevrediging geven, doch al spoedig wordt de zucht naar winst sterker en prikkelt tot het wagen van grotere sommen. De verliezer wil dan trachten het verlorene te herwinnen, verhoogt zijn inzet, windt zich meer en meer op en zal, zo het hem niet fortuinlijk gaat, een volgende keer opnieuw zijn geluk beproeven teneinde de geleden schade in te halen.

Men hoede zich daarom voor hen, die trachten tot hazardspelen te verleiden en die steeds bereid worden gevonden een kaartje te keren; voor hen, die voorgeven niet te spelen om het gewin maar om de opwinding van het spel[1]), maar die zich desniettemin gaarne de moeite getroosten die winst kalm op te strijken, ook al weten zij zeer goed, dat de verliezers veelal tot de jongeren behoren, aan wie het hoogst moeilijk, zo niet vaak onmogelijk valt deze speelschulden te voldoen.

En „speelschulden zijn ereschulden", die binnen de 24 uur moeten worden afbetaald!

Hoe dikwijls heeft deze consequentie van het spel niet tot zelfmoord geleid en hoevelen werden niet door die verderfelijke hartstocht te gronde gericht?

Bovendien betekent het gokspel de doodsteek voor vriendschap en kameraadschappelijke omgang; men wint geld af van eigen vrienden, collega's en bekenden, waardoor allicht een gedwongen houding ontstaat, terwijl vaak juist zij het kind van de rekening worden, die het minst te verliezen hebben.

Komt men er evenwel toch toe om voor de verleiding te bezwijken,

---

[1]) Dat een gokspel werkelijk reden tot opwinding zou geven, als er geen geld bij te pas kwam, is trouwens een aparte drogreden. De spanning bij het „kaartje keren", zonder geldinzet, kan nooit groter zijn dan bij ganzenbord; uitsluitend de geldinzet wekt de spanning op.

dan spele men uitsluitend met „contant geld", en nimmer „op de manchette". De verliezen zullen dan gewoonlijk tot betrekkelijk geringe bedragen beperkt blijven en de opwinding, die het spel veroorzaakt, zal geen sommen doen verloren gaan, die de draagkracht van de spelers verre overtreffen.

Met klem zij gewaarschuwd *nooit* te spelen, indien er reeds een glas te veel is gedronken; dit heeft altijd geleid tot quaesties over het spel, waardoor zelfs hechte vriendschapsbanden werden verbroken.

Y-CIE.NL

XIV. SCHULDEN.

TAAT men na om regelmatig zijn uitgaven binnen de grenzen zijner inkomsten te houden, zo zal men onvermijdelijk in schulden geraken, die allengs gaan knagen aan het levensgeluk en die menige carrière hebben gebroken en vernietigd.

Met „knagen" is niet te veel gezegd. Want de vraag: „Hoe betaal ik mijn beren?" herhaalt zich dagelijks, laat het slachtoffer niet los, brengt hem ertoe de ene stommiteit op de andere te stapelen, het oude gat te stoppen met een nieuw, om hem eindelijk ten einde raad, over te leveren aan gewetenloze schurken, woekeraars, geldschieters van beroep, die azen op het ongeluk van onvoorzichtigen om zich daaraan te verrijken.

Het begin is veelal: niet contant betalen en het doen van allerlei, bijna steeds onnodige, verteringen, een wissel trekkende op de toekomst, op ouders, voogden, meerderjarig worden en een eigen kapitaaltje bezitten, op het toekomstig traktement, dat dan zo groot lijkt maar in werkelijkheid nauwelijks toereikend is voor een hoogst sober leven.

Voor een feestje wordt geld opgenomen bij een leverancier, die een of ander kleding- of uitrustingstuk op de rekening schrijft, maar dit niet levert en bij latere verkoop aan een derde slechts $^1/_2$ of $^1/_3$ van de waarde in contanten afdraagt.

Men leent bij kameraden of vrienden, die op hun beurt die „vriendendienst" niet willen of durven weigeren; dure beloften worden afgelegd, maar als het tijdstip van betaling is aangebroken, blijkt men onmogelijk te kunnen voldoen.

Dat durft men de „vriend" niet te bekennen en men ontloopt hem, die, van zijn kant, er niet om wil vragen maar het toch zo verbazend goed zelf zou kunnen gebruiken; de eerste verwijdering ontstaat en menig keer werd „lenen uit vriendschap" oorzaak van „wrok en vijandschap".

Inmiddels stapelen de rekeningen zich op, worden niet meer nagezien en men bemerkt daardoor niet, dat er wel eens met dubbel krijt wordt geschreven; de laatst ingekomen nota wordt onderop gelegd en een heel enkele keer wordt „de beer, die het hardst brult" (mits niet te groot) betaald.

Of wel de „berenleider" wordt tijdelijke voldoening geschonken door het maken van een nieuwe, nog grotere „beer".

De tijd van verlossing nadert, maar een paar drieste vragers eisen dadelijk betaling; of wel de bron, waaruit men dacht te kunnen putten, blijkt droog of onbereikbaar.

De Beren volgen U overal

Dan zal de geldschieter moeten inspringen. En tegen hoge woekerrente wordt een accept getekend op vaste termijn met twee borgen, ja soms één borg, doch dan tegen nóg veel hogere rente of zwaardere aflossingsvoorwaarden.

Die borg is dan natuurlijk een „vriend", die het zelf ook wel niet heeft, maar die toch de andere vriend niet in de modder wil laten zitten en daarom uit misplaatste en verkeerd begrepen vriendschap deze steunt in zijn misgreep en voor zich zelf de grond onder de voeten begint weg te graven.

De benoeming, en daarmede het tractement komt, of wel de bron, waarnaar zo lang reeds werd gesmacht, begint te vloeien. Doch, waar uitgaat en niet bijkomt, of waar niet voldoende is....!

En dan weer de nieuwe rekeningen.

Dan maar héél zuinig leven; niet roken, niet dit, niet dat. Maar de kameraden doen het wel; kom, één keertje, dat kan wel.

En daar gaat het leventje van voorheen weer door; de zorgen kwellen en worden in een roes vergeten om zich de volgende dag nog sterker op te dringen, tot er eindelijk op de een of andere wijze een oplossing komt, speculeren, een huwelijk *om* geld, dobbelen en nog meer verliezen.

Tenslotte de onvermijdelijke catastrophe: een faillissement, of — wat helaas meermalen is voorgekomen — frauduleus gebruik maken van andermans geld. Voor de Krijgsraad. En een onterend vonnis tot besluit van een loopbaan, nog maar kort geleden begonnen en waarvan met recht zoveel mocht worden verwacht. En in zijn ongeluk gaan nog een of twee borgen mede.

„Zet de tering naar de nering", betaal contant en wees nooit borg!!

En vergeet niet, dat hij, die zich eigendom van een ander laat leveren maar wel degelijk beseft dat hij niet zeker is zijn schuld te kunnen delgen, het pad der *eerlijkheid verlaten* heeft, ja, bij grote zorgeloosheid in deze, handelingen verricht, die aan „oplichtingen" nabij komen.

XV. TOEGEVOEGD AAN EEN AUTORITEIT.

AN een officier valt soms de eer te beurt te worden toegevoegd aan een vorstelijk persoon of aan een buitenlandse autoriteit, die als gast ons land bezoekt.

Die eer legt de toegevoegde officier een grote verantwoordelijkheid op, niet alleen tegenover de gast maar ook tegenover de gastheer, en hij zal zich dan ook, voor zover dit in zijn vermogen ligt, moeten beijveren om het bezoek zo aangenaam en vlot mogelijk te laten verlopen.

Hij moet zich daarom van te voren rekenschap geven van al datgene, dat voor de gast gedurende het bezoek enige reden tot ongerief, zorg, ongenoegen of moeilijkheid zou kunnen opleveren, en maatregelen treffen om dit tijdig te voorkomen. Elke minder aangename situatie dient de gast te worden bespaard. Mocht de toegevoegde officier echter niet bij machte zijn om een of meer bezwaren geheel te ondervangen, dan zal hij nochtans streven naar een zodanige oplossing, dat zowel het bestaan als het overwinnen of omzeilen van de moeilijkheid aan de opmerkzaamheid van de gast geheel blijft onttrokken.

Gedurende zijn functie is hij onafgebroken ter beschikking van de gast.

Tijdig *vóór de aankomst* van de gast moet de toegevoegde officier zorgen in het bezit van de vereiste instructies te zijn. Hij zal deze, na zorgvuldige bestudering, aanvullen voor zover de goede gang van zaken dit vordert.

Van de volgende bijzonderheden moet hij op de hoogte zijn:

Ten aanzien van de gast: naam, positie, adres, titulatuur bij aanspraak en bij adressering, belangrijke functies, persoonlijkheid (karakter, belangstelling voor bepaalde onderwerpen, e.d.).

Ten aanzien van de gastheer: naam, adres en telefoonnummer van de functionarissen, die met belangrijke onderdelen van de verschillende regelingen zijn belast of hieromtrent inlichtingen zullen kunnen verstrekken.

Ook informere hij, hoe de betaling van fooien is geregeld.

Ten aanzien van ceremoniën, feestelijkheden, e.d. waaraan de gast zal deelnemen: tijdstip, tenue, te verwachten autoriteiten en andere

gasten, eventueel andere bijzonderheden, kortom alles wat de gastheer noodzakelijk moet weten.

Mochten als logies *hotelkamers* zijn aangewezen, dan dient de toegevoegde officier tijdig van te voren te controleren, of deze het vereiste comfort bieden, en zich met de hoteldirecteur te verstaan over de maatregelen om de gast de meest perfecte verzorging te doen genieten.

Hij zorge er bijtijds voor, dat alle voor hemzelf vereiste tenuen in uitstekende staat verkeren.

BIJ DE AANKOMST.

Bij de aankomst van de autoriteit zal de toegevoegde officier zorg dragen om met de vervoermiddelen aan het station of op de daarvoor aangegeven plaats zó tijdig van tevoren aanwezig te zijn, dat hij met de overige aanwezigen vóór de aankomst heeft kunnen kennis maken en zonodig nog overleg heeft kunnen plegen.

Is de gast een vorstelijk persoon of een zeer hoge autoriteit, dan zal de toegevoegde officier zich door de betrokken buitenlandse ambassadeur of gezant, c.q. door de begeleidende adjudant, laten voorstellen.

Zo spoedig mogelijk na de begroeting treft hij maatregelen om de bagage naar de bestemming te doen vervoeren.

TIJDENS HET VERBLIJF.

Gedurende het verblijf van de autoriteit zal de toegevoegde officier:

nauwkeurig op de hoogte blijven van alle regelingen betreffende de ceremoniën, feestelijkheden, e.d., waaraan zal worden deelgenomen;

indien de autoriteit zulks wenst, in het logies een register gereed leggen, waarin personen, die hun opwachting komen maken, hun handtekening kunnen zetten;

zorgen dat er telkens, wanneer dit nodig is, vervoermiddelen voorkomen; dat deze er bijtijds zijn; en dat zij zodanig gereed staan, dat aan de linkerzijde kan worden ingestapt;

persoonlijk tijdig aan het logies aanwezig zijn om de autoriteit naar de feestelijkheden e.d. te begeleiden.

Wanneer men aan een vorst of een zeer hoge autoriteit is toegevoegd, neme men niet in hetzelfde voertuig plaats, tenzij men daartoe wordt uitgenodigd.

De toegevoegde officier zal bij de feestelijkheden e.d. de personen voorleiden, die in aanmerking komen om aan de autoriteit te worden voorgesteld of die deze wenst te spreken.

BIJ HET VERTREK.

De toegevoegde officier zal de autoriteit bij het vertrek uitgeleide doen aan het station of op de aangegeven plaats.

Hij treft alle maatregelen om een goede verzorging van de bagage te verzekeren.

Ten slotte zal hij zich beschikbaar stellen voor het doen van enkele beleefdheden namens de vertrokken gast, indien laatstgenoemde daartoe de wens mocht hebben te kennen gegeven.

Y-CIE.NL

XVI. AAN BOORD VAN SCHEPEN.

OORLOGSSCHEPEN.

ANNEER men een bezoek aan een oorlogsschip brengt, behoort men bij het binnenboord komen, *op de valreep,* een saluut *aan de vlag* te brengen, daarna de officier van de wacht te groeten, zich aan hem voor te stellen en vervolgens de reden van zijn komst kenbaar te maken.

Bevindt zich geen officier aan de valreep, zoals op kleine vaartuigen kan voorkomen, dan vrage men de onderofficier van de wacht om naar de officier van de wacht te worden geleid.

Het saluut aan de vlag wordt ook gebracht wanneer men, aan boord van een oorlogsschip, uit een dekhuis of uit het benedenschip aan dek komt.

MAILBOTEN.

Officieren, die per mailboot naar het buitenland reizen, zullen hun opwachting maken bij de *gezagvoerder,* en bij *alle geëmbarkeerde officieren* van de Zeemacht, de Landmacht en de Luchtstrijdkrachten van hogere rang of ancienniteit, zomede bij hun dames. Ook behoort men zich aan de dames der jongere officieren te laten voorstellen.

Eveneens zorgt men ervoor zich te laten voorstellen, c.q. zich voor te stellen aan de leden van de état-major, die daarvoor in aanmerking komen, in elk geval aan de eerste-officier, de administrateur en de overige scheepsofficieren die men in de eetzaal aantreft.

Zonder dat hiervoor bindende voorschriften kunnen worden gegeven, is het nochtans gewenst om zich ook aan hen, die een *hoge positie* bekleden als ambtenaar, in de handel, de industrie, e.d. te doen presenteren.

Het komt meermalen voor, dat jonge luitenants, die voor het eerst de reis met een mailboot naar de overzeese gebiedsdelen maken, zich enigszins onwennig gevoelen in een omgeving, die zo zeer afwijkt van het leven te land en vooral van dat op de school, die zij eerst kortgeleden verlieten en waar zij in een zuiver militaire omgeving temidden van collega's hun opleiding ontvingen.

Men gevoelt aan boord feitelijk voor het eerst het contact met

Nederland-overzee. Vele oud-gasten, van verlof terugkerend naar de tropen en het leven aan boord kennend, bewegen zich vlot en gemakkelijker; uit hun optreden tegenover hoger en lager personeel van de boot — een tijdelijk home voor allen — blijkt, dat er voor hen geen moeilijkheden bestaan. De nieuweling daarentegen gevoelt zich dikwijls enigszins beschroomd in de voor hem vreemde omgeving en het gevolg is veelal, dat de jonge officieren, al of niet vergezeld van hun dames, zich zo spoedig mogelijk met enige bevriende collega's tot een exclusief militair groepje aaneensluiten, om gedurende de verdere reis vrijwel elk contact met het overige deel van de grote gemeenschap aan boord te vermijden.

Hiertegen kan niet ernstig genoeg worden gewaarschuwd. De mailboot is, zoals reeds gezegd, een tijdelijk home voor allen, die de overtocht naar de tropen maken. Sommigen reizen in gouvernementsdienst, anderen in particuliere dienst, enkelen louter voor hun eigen genoegen; en evenals er in elk gezin een band bestaat tussen de gezinsleden, zo behoort er ook aan boord van de mailboot een band te bestaan tussen allen, die gemeenschappelijk lief en leed gedurende enige weken met elkander zullen delen.

Groepsvorming aan boord heeft altijd tot een vervelende, monotone overtocht geleid. Men houde daarom wel in het oog, dat het deelnemen aan alle gebeurtenissen gedurende de reis een welkome afwisseling biedt en dat uitsluitend het gemeenschappelijk samenwerken van zoveel mogelijk opvarenden aan het uiteraard niet bijzonder afwisselende leven aan boord kleur en levendigheid kan geven.

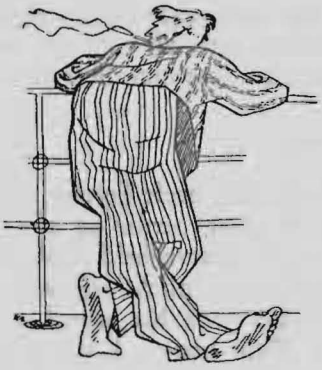
Het is daarom noodzakelijk om zo spoedig mogelijk aansluiting te zoeken bij de medepassagiers van dezelfde klasse.

Een waarschuwing moge hier worden gegeven tegen het familiaar omgaan met minderen in rang, die in dezelfde klasse reizen. Het gebeurt niet zelden, dat zij zich in het gezelschap van hun meerderen trachten in te dringen. Door een correct optreden zal men in dergelijke gevallen de betrokken mindere tot het bewaren van de juiste afstand brengen, en, zonder dat men in een hooghartige houding vervalt, voorkomen dat de dienstbelangen aan boord door een ongewenste familiare omgang worden geschaad. Voor de aan boord zijnde minderen tone men anderzijds zijn volle belangstelling als hun meerdere; maar men dient zich voor de particuliere omgang te bepalen tot het gezelschap, waartoe men als officier moet worden gerekend te behoren.

Men zorge er tijdens de reis steeds voor, dat men overal in correcte tenue verschijnt. Groezelige witte uniformen en doorgetranspireerde pakken behoren niet tot de dracht van een zichzelf respecterend officier. Aangezien aan boord van verschillende schepen en ook voor de verschillende klassen omtrent de aan het diner te dragen kleding

afwijkende regelen bestaan, is het zaak om reeds dadelijk na inscheping te informeren naar het gebruik inzake het dragen van uniform en burgerkleding en, voor de dames, het maken van avondtoilet voor het diner. Bij twijfel besluite men tot een meer geklede dracht en, voor de dames, avondtoilet.

Het zich aan dek vertonen in pyjama, zij het ook 's morgens vroeg vóór het ontbijt, verdient voor een officier geen aanbeveling. In dit opzicht spiegele men zich niet aan sommige oud-gasten, die, door de omstandigheden dikwijls aan elke vorm van etiquette ontwend, een slecht voorbeeld geven wat betreft kledij en gewoonten.

...aan elke vorm van etiquette ontwend...

Men neme bij voorkeur deel aan de op gezette tijden aan boord te geven bals of andere *feesten*, *dekspelen* en — zo zulks financieel mogelijk is — aan de in de havens te organiseren *trips*, die er toe kunnen bijdragen kennis en begrip van de oosterse samenleving te vermeerderen. Is men gedurende de zeereis al enigszins met de oosterse toestanden vertrouwd geraakt, dan zal de overgang bij aankomst op de plaats van bestemming minder groot zijn.

Als jongere onder de officieren zij men bij het organiseren van feestjes en kinderspelen behulpzaam, sluite zich aan bij de disgenoten en onderhoude met hen ook na tafel de conversatie. Men hoede zich ervoor de gehele dag bridge te spelen of lusteloos in zijn dekstoel te blijven liggen, zonder zich van de overige reisgenoten iets aan te trekken.

Kortom, men drage er zoveel mogelijk toe bij aan boord de sfeer van een tehuis te scheppen en zij voorkomend tegenover de medepassagiers, die allen een opwekkende omgang onder elkander en enige aangename afleiding op prijs zullen stellen.

Tijdens feesten zij men matig in het gebruik van alcohol; hiertegen wordt, vooral bij het stijgen der feestvreugde, soms nog wel eens gezondigd. Terloops moge hierbij worden opgemerkt — en dit geldt natuurlijk niet alleen aan boord, maar onder alle omstandigheden — dat echte wellevendheid met onfeilbare zekerheid aan de dag treedt in elk gezelschap, waar de grens van matig drankgebruik is overschreden: wie werkelijk gentleman is, blijft zich ook dan nog

correct gedragen, zij het ook dat zijn gedachten wat minder helder en zijn hand wat minder vast is geworden; bij degene, die daarentegen slechts een vernisje van beschaving bezit, zal deze broze deklaag maar al te spoedig worden doorbroken door een ruw, banaal of plat wangedrag en een ontoelaatbaar gebrek aan zelfbeheersing.

Mochten er aan boord collega's zijn, die zich eenzaam gevoelen, dan sta men hen met raad en daad bij; laat hen niet alléén aan boord ronddolen indien zij zich, hetzij door financiële omstandigheden, hetzij door natuurlijke aanleg, minder goed kunnen aanpassen aan het leven aan boord. Men bedenke, dat velen gedurende de reis nog met hun gedachten in het Vaderland vertoeven, waar zij voor een aantal jaren, misschien voor goed, alles achterlieten, wat hun dierbaar is.

BIJ AANKOMST.

Wanneer de boot de plaats van bestemming heeft bereikt en men aan wal gaat, verzuime men nimmer de gezagvoerder en zijn officieren *dank te zeggen* voor de ondervonden gastvrijheid. Ook denke men eraan, alvorens het schip te verlaten, zijn plicht tegenover het lagere personeel van de boot te vervullen door het schenken van een bijdrage aan het z.g. fooien-fonds. Want hoewel het geven van fooien niet pertinent is voorgeschreven, zijn nochtans de salarissen van het lagere personeel op deze fooien berekend. Men houde er rekening mede, dat aan boord van verschillende schepen soms onderling afwijkende regelingen gelden, zodat het noodzakelijk is zich terzake bij de administrateur op de hoogte te stellen van de gebruikelijke regeling aan boord van het schip, waarmede men de reis maakt.

Voorts dient men bij het betreden van de wal gekleed te zijn in de tenue, waarin men zich bij zijn commandant moet melden; de aan boord verschijnende Plaatselijke Adjudant zal daarover de nodige inlichtingen verschaffen. Men melde zich daarom terstond bij deze officier; niet alleen behoort dit tot de militaire verplichtingen maar ook zal men er gemak van ondervinden bij het verkrijgen van inlichtingen omtrent de meest noodzakelijke aangelegenheden.

De reis is achter de rug en men begint van meet af aan zich in te burgeren in de nieuwe en ongewone samenleving. De jonge officier zal er spoedig genoeg in slagen zich aan een andere levenswijze aan te passen en eigen en anderer ervaring zullen hem binnen korte tijd wegwijs maken.

Maar het kan desondanks toch zijn nut voor hem hebben, om over enkele aanwijzingen te beschikken met betrekking tot de manier, waarop de oosterling handel drijft.

In het gehele Oosten, ook in de Egyptische en Arabische havens wordt handel gedreven zonder vastgestelde prijzen. De handelaar heeft natuurlijk de marktprijs in zijn hoofd, maar zal de koper rustig het vijf- of tienvoudige, of soms nog meer, vragen, al naar gelang hij hem voor minder of meer onbekend met het oosterse leven aanziet. Voor het begrip van de oosterling steekt hier niets oneerlijks in; het onderhandelen over een koop is daar een soort wedstrijd in geslepenheid en brutaliteit, zij het ook dat deze wordt gevoerd in vleiende bewoordingen. Van de Europeaan wordt een gelijk optreden verwacht; hij zal zijn partij in deze wedstrijd zo goed mogelijk moeten spelen. Afdingen tot op de helft kan in het Oosten kinderlijk naïef worden beschouwd. Hij zal *de marktprijs moeten kennen* en zich tot taak moeten stellen tot beneden deze af te dingen. Gelukt hem dat, dan kan hij trots zijn op de prestatie en wordt bovendien nog door de handelaar bewonderd. Gelukt het hem echter niet, dan stijgt het zelfrespect van de verkoper.

Voor Europese begrippen betekent dit alles een geweldig verlies van tijd; maar men is niet meer in Europa en dient zich dus in zijn eigen belang wel te richten naar de gebruiken des lands.

Chauffeurs zijn dikwijls nog erger dan handelaren; men moet tevoren bij kennissen dus terdege informeren naar de tarieven. Fooien worden door een chauffeur wel geaccepteerd, maar de Europeaan daalt daardoor in zijn achting, omdat hij meer betaalt — al was het maar een dubbeltje of een kwartje — dan nodig was.

Tenslotte zij men op zijn hoede voor valse munten en bankpapier, die in het Oosten in groten getale in omloop zijn.

Y-OUTH

XVII. SLOTWOORD.

Hetgeen de vorige hoofdstukken bevatten, mag stellig geen aanspraak maken op volledigheid. Daarvoor is het onderwerp „Vormen" te veelomvattend. Het voorafgaande is dan ook niet te beschouwen als een star *Voorschrift*, dat alle details nauwkeurig vaststelt en regelt.

Het zijn slechts *aanwijzingen*, die in grotendeels algemene trekken en beschouwingen de weg aangeven, maar die overigens de detailuitwerking aan de intelligentie van de lezer overlaten.

De grondslagen van al deze beschouwingen kunnen in twee hoofdpunten worden samengevat:

1. Het gaat niet om „beleefd doen", maar om „beleefd *zijn*".
2. Tracht voortdurend Uzelf te zien, zoals anderen U zien.

Menigeen zal uit deze „Aanwijzingen" misschien weinig of geen nieuws hebben geput. Des te beter; het officierskorps koestert van hen grote verwachtingen.

Een enkele zal de „Aanwijzingen" misschien wel — of misschien ook niet — als juist erkennen, maar toch niet voornemens zijn deze op te volgen, omdat hij geen zin heeft om zijn eigen, in de „*Aan*wijzingen" afgekeurde, vormen te wijzigen. Indien echter zijn ondergeschikten *zijn* aanwijzingen bij de dienst in de wind zouden slaan, zou hij hun ongetwijfeld „vier dagen", zo niet meer, aanbieden.

Niet consequent, en.... niet militair.

Tenslotte dit: streef niet naar vormelijkheid alleen. Vormen zijn star en hol, zolang de juiste, beschaafde mentaliteit ontbreekt. Maar zij classeren nu eenmaal de mens in zijn optreden naar buiten en zijn daarom onmisbaar voor het spelen van de rol, die het leven — het boeiendste van alle schouwtonelen — aan diegenen heeft toebedeeld, die met een leidende functie zijn belast. En tot hen behoren, zeker niet in de laatste plaats, de officieren.